Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

לאדזשער פאלקסבלאט

№ 10	Łódź, Sroda, 11 stycznia 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, י׳ טבת תרצ״ג	№ 10

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דאנערשטאג - א זיצונג פון סיים

ס׳וועט בעטראכט ווערן דער געזעץ-פראיעקט וועגן די אקאדעמישע שולען

וו א ר ש א, 10 (טעל.)

די ערשטע פלענאר-זיצונג פון סיים נאך די פעריען איז בעשטימט געווארען אויף דאנערשטאג 4 א זייגער. אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך די ערשטע לעזונג פון געזעץ-פראיעקט וועגן אקאדעמישע שולען.

בעגאנגען זעלבסטמארד

דער פארזיצענדער פון די נאפט-מאננאטען

ל ע מ ב ע ר ג, 10 (ספ. טעל.)

היינט איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך דער-שיסען זיך דער פארזיצענדער פון נאפט-קארטעל אינזש. וואלאדיסלאוו דע-כארא. דער זעלבסטמערדער איז געווען א רייכער מענש, לעצטענס האט ער אבער אלץ פערלוירען.

דער בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום

היינט אין דער סיים-קאמיסיע

וו א ר ש א, 10 (טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בו-דזשעט-קאמיסיע וועט בעטראכט ווערן דער בו-דזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום. אין די סיים קולו-ארען רעכענט מען זיך דערמיט אז די גאנצע אפא-זיציע וועט מאכען אנ׳אנגריף אויפן יוסטיץ-מיניסטער מיכאלאווסקי. מ׳רעכענט זיך אויף א רייה סענסא-ציאנעלע שטורמישע מאמענטען.

גרויסע באהן-קאטאסטראפע אין בוקארעשט

8 טויטע, 12 שווער פערוואונדעטע

ב וק א ר ע ש ט, 10 (ספ. טעל.)

היינט אינדערפריה איז אויפ׳ן בוקארעשטער וואקזאל פארגעקומען א באהן-קאטאסטראפע. אכט פערזאן זענען דער׳הרגעט געווארען, 12 שווער פערוואונדעט. ס׳זענען פערהאן פיל לייכט פער-וואונדעטע.

געוו. דייטשער רייכסקאנצלער ד״ר קונא איז געשטארבען

די ווירטשאפטליכע לאגע אין א״י א בעפרידיגענדע

די לאגע פון דער „אגענץ" א שווערע

זאגט ד״ר חיים ווייצמאן אויף דער קאנפערענץ פון דער ציונ. פעדעראציע אין לאנדאן

לאנדאן, 10. (יט״א טעלעגראפיש) אויף דער קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער פעדעראציע, איז מיט א גרויסע רעדע אויפגעטרעטען ד״ר חיים ווייצמאן — דאס איז דאס ערשטע מאל נאכ׳ן ציונ. קאנגרעס — האט געזאגט ד״ר ווייצמאן, האט ער טרעט ארויס אויף א ציוניסטישע פערזאמלונג, ער וויל אבער לעת עתה נישט בעריהרען קיין פאליטישע פראבלעמען. ער האט זיך אפגעשטעלט אויף דער ווירטשאפטליכער לאגע אין ארץ ישראל, און איז געקומען צום אויספיהר, אז די ווירטשאפטליכע לאגע אין ארץ־ישראל איז א בעפרידיגענדע, דאגעגען איז די לאגע פון דער יודישער „אגענץ" זעהר א שווערע. ד״ר ווייצמאן האט זיך אויך ארויסגעזאגט וועגען דער נויטווענדיגקייט צו שטיצען די יודישע ארבייטער אין ארץ ישראל, דאס איז בעזונדערס נויטיג כל זמן ס׳איז נאך נישט געשאפען געוואר־ען קיין פולשטענדיגע הארמאניע מיט די אראבער.

גאלדסמיד האט ערקלערט: ס׳איז אמת, אז די „אגענץ" האט נישט בעפרידיגט די האפנונגען, וואס מ׳האט אויף איהר ארויפגעלעגט, אבער עולי-דיג איז די ווירטשאפטליכע לאגע.

פראפ. בראדעצקי האט געפאדערט צו עפענען די טויערען פון ארץ־ישראל פאר די עלטערען, נישט קיין חלוצים, און האבען נישט אויפצווייזען קיין טויזענד פונט. דער רעדנער האט זיך אויך ארויסגעזאגט געגען דעם הכנסה־שטייער אין ארץ־ישראל.

נאך די רעדעס זענען אנגענומען געווארען א ריהע רעזאלוציעס, דערונטער א רעזאלוציע געגען שאפען דעם לעגיסלאטיווען ראט אין ארץ ישראל.

פירשטין וואראניעצקא פער׳משפט

אויף 3 יאהר טורמע

וו א ר ש א, 10 (טעל.)

היינט איז פארגעקומען דער אפעלאציע-פראצעס געגען דער פירשטין וואראניעצקא, וועלכע האט דער׳הרגעט דעם לאדזער אינדוסטריעלער קאי. דאס אפעלאציע-געריכט האט בעשטעטיגט דעם אורטייל פון קרייז-געריכט, לויט וועלכען די פיר-שטין איז פער׳משפט געווארען אויף 2 יאר טורמע.

היטלער האט דאך מורא

פאר נייע וואהלען צום רייכסטאג

בערלין, 10. (ספ. טעל.) די היינטיגע מאר-גען פרעסע ברענגט די ערקלערונג פון היטלער׳ן, פון וועלכער ס׳איז צו זעהען אז ער זוכט א קאנ-טאקט מיט דער שווערער אינדוסטריע.

די ציימונגען בעטאנען איינשטימיג, אז די דעצידיע פון די היטלעריסטען וועגען זייער בעציהונג צו גענעראל שלייכערס רעגירונג וועט ערשט בעקאנט ווערען די אנדערע וואך, היטלער וועט זיך בעמיהען אויסצומיידען דאס פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט און ברענגען צו נייע וואהלען, וואס וואלט געווען נישט גינסטיג פאר זיין פארטיי צוליב דעם איז מעגליך, אז דער טערמין פון דער פארלא-מענטס-ערעפנונג וועט ווידער אפגעלייגט ווערען. יעדענפאלס איז זיכער, אז גען. שלייכער איז בעפול-מעכטיגט געווארען דורך פרעזידענט הינדענבורג פונאנדערצולאזען דעם פארלאמענט.

אין די נאהענטסטע טעג וועט גען. שלייכער אליין קאנפערירען מיט היטלער׳ן וועגען זיין צוטריט צו דער רעגירונג. אין די נאהענטסטע טעג וועט אויך מעגען אויפגענומען ווערען דורך פרעזידענט הינ-דענבורג.

איטאליענישע עראפלאנען איבער עסטרייך

וו י ע ן, 10 (ספ. טעל.)

פון גראץ מעלדעט מען, אז זונטאג האט מען אין פערשידענע שטעט פון עסטרייך געזעהען א עסקאדרע פון 5 איטאליענישע עראפלאנען, וועלכע זענען געפלויגען צו דער אונגארישער גרעניץ.

מוסולמענישער אויפשטאנד אין אינדיען

לאנדאן, 10. (ספ. טעל.) פון באמביי מעל-דעט מען, אז די מוזולמענישע אויפשטענדיגע אין פירשטענטום אלוואר האבען פערנומען 4 קרייזען פון דער דאזיגער מלוכה. דער מאהאראדזשא פער-וואַרט מיט בעאונרוהיגונג אויפ׳ן אנקומען פון ענג-לישע פערשטארקונגען פון דעלהי. די פערשטאר-קונגען דארפען בעטרעפען 600 פיעכאטע-צלנער, 400 קאוואלעריסטען און 2 פאנצער־אויטאס.

די אויפשטענדיגע האבען גענומען בלאקאדע דאס מיליטער פון מאהאראדזשא. זיי האבען אויפ-געריסען א צוג, מיט וועלכען דאס רעגירונגס-מיליטער איז געפאהרען קיין אלוואר. עטליכע צענד-ליג פערזאן זענען דערהרגעט געווארען און פיל פערזאן פערוואונדעט, מיט דעם אויפשטאנד פיהרען אן אפיצירען און זעלנער אין דער צאהל פון 2000

אינזער געעהרטען קאראוויניק ח׳ פישעל פארבער און פאמיליע דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטלייד צום טויט פון זיין ליבען

פאטער ב״ע

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג

פון פויזנער פאהרערס. ביים 2-טען קליינהענדלער-פאריין, אלטשטאט 10.

דעם טיפסטען מיטלייד דריקען מיר אויס אינזער געעהרטען קעראווניק פון אינזער פעראיין ח׳ פישעל פארבער און פאמיליע צום טויט פון זיין ליבען

פאטער ב״ע

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

די פערוואלטונג

פון 2-טען קליינהענדלער-פעראיין אלטשטאדט 10.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפע-ראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9-1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד. 409I

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-4 און 8-9 אוועגד.

פאר גאלד, ביזשוטעריע און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

א אינטעליגענטער יונגערמאן,

40 יאהר אלט, אהן פא-מיליע מיט א שעהנער האנדשריפט זוכט בעשעפ-טיגונג צו וואס עס זאל נישט זיין פאר א קליינעם געהאלט. געפל. אפערטען צו ריכ׳ען אין אדמינ. אונטער ליטערע „L. P."

רעשטען-

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומע

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געפינט זיך נאר

אין פראנט, II שטאק

צו דער חתונה פון חבר

דיר. י. רעדלוס

מיט פרל. נינא פעטער

ווינשען מזל-טוב

משה און מרדכי עקיבא עלבוים.

וועגען אפשאפען די שטאנד-געריכטע

גרויסע דיסקוסיע אין דער יורידישער קאמיסיע

וואַרשאַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) די יורידישע קאָמיסיע ביים סיים האָט היינט בעטראַכט עטליכע פאָרשלאָגען פון סיים־קלובען, צווישען זיי דעם פאָרשלאָג פון פּ. פּ. ס. וועגען אָפּשאַפען די שטאַנד־געריכטען, דעם פאָר־שלאָג האָט רעפערירט דעפּ. שוויאַנטקאָווסקי (פּ. פּ. ס.) דאַן האָט גערעדט דעפּ. דיבוא (פּ. פּ.ס.), וועלכער האָט געזאָגט, אַז נישט נאָר באַנדיטען און שפּיאָנען ווערען געשטעלט פאַר׳ן שטאַנד־געריכט נאָר אויך פּאָליטישע פערברעכער, דער רעדנער זאָגט, אַז די לאַגע איז איצט ערגער ווי ביי די צאַרישע קריגס־געריכטען, וועלכע זענען אָנגעווענדעט געוואָרען געגען די אונאָפּהענגיקייטס־קעמפער, דעפּ. דיבואַר דערמאָהנט, אַז ביי די צאַרישע געריכטען האָט מען נאָך געקענט אַפּעלי־רען צו אַן אַנדערער אינסטאַנץ און האָט אַ־געוויזען, אַז אין יאָהר 1905 זענען שווירסקי און זאַקושעווסקי וועלכע האָבען אָנטיילגענומען אין אָנפאַל אין בעז־דאַני בעגנעדיגט געוואָרען, דערביי דער מאָהנט דער רעדנער דאָס געריכט אין גרודעק.

דער אוקראַינישער דעפּוטאַט זאַהאַיקעוויטש רעדט ספּעציעל וועגען דעם פּראָצעס פון גרודעק, פעסטשטעלענדיג, אַז דאָס אויספיהרען דעם אור־טייל איבער האַנילישינען און בילאַס האָט פערטיפט דעם תהום צווישען דער אוקראַינישער און פּויל־ישער געזעלשאַפט, די אויפגעהאָנגענע זע״ע געוואָ־רען נאַציאָנאַלע העלדען, און דער אָפּשטימונג איז דער פּ.פּ.ס.ישער פאָרשלאָג אָפּגעוואָרפען גע־וואָרען.

דעפּ. זאָמערשטיין (יוד. קאָלאָ) ערקלערט, אַז איגענטליך עקזיסטירען שוין די שטאַנד־געריכטע, זייט דעם יאָהר 1919, אַ שטאַרקער מעדיצינישער מיטעל, אויב מען בענוצט איהם צו לאַנג הערט ער אויף צו ווירקען. די אָרדנונג אין לאַנד וועט אייג־געשטעלט ווערן ס׳וועלן האַ־אַרירט ווע״ען די געזעצען, זוען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען וועלן גערעכט בעהאַנדעלט ווע״ען און ס׳וועט אונמעגליך געמאַכט ווערן אַזעלכע געשעה־ישען, ווי ס׳זענען פאָרגעקומען אין לעמבערג.

אַ בילד פון ג״יטען פויערי׳ם־מאַרש אויף גראַץ (עסטרייך)

ביודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום אין דער קאמיסיע

מיניסטער בעק קראנק אויף לונגען-ענטצינדונג

וואַרשאַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) היינט איז זיך ווידער צונויפגעקומען די ביודזשעט־קאָמיסיע ביים סיים. אויף דער טאָג־אָרדנונג האָט זיך געפינען דער ביודזשעט פון אויסערן־מיניסטעריום.

דער פאָרזיצענדער פון דער קאָמיסיע דעפּ. בירקאַ האָט ערקלערט, אַז דער אויסערן־מיניסטער בעק וועט נישט קומען אויף די זיצונגען פון דער קאָמיסיע, ווייל ער איז קראַנק געוואָ״ען אויף אַ לונגען־ענטצינדונג, צוליב דעם דאַרף די דיסקוסיע זיך בעגרעניצען נאָר צו ביודזשעטפראַגען. די פּאָליטישע דיסקוסיע דאַרף מען אָפּלעגען ביז צו די זיצונגען וועט קומען דער מיניסטער בעק.

דער דעפּאַרטאמענטס־דירעקטאָר יענדזשעיע־וויטש האָט געגעבען ערקלערונגען וועגען דער פינאַנציעלער זייט פון ביודזשעט.

דעפּ. וואַלעווסקי (ב. ב.) האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען ביודזשעט פון אויסערן־מיניסטער־יום.

דעפּ. טשאַפּינסקי (פּ. פּ. ס.) זאָגט, אַז דער סיים האָט שוין אַ לענגערע צייט זיך נישט געקענט אַ־ויס־זאָגען וועגען דער אַלגעמיינער לאַגע פון דער פּוי־לישער אויסלענדישער פּאָליטיק. דער רעדנער ווייזט אָן וועגען דער געגנערשאַפט וואָס די פראַנצויזישע פּרעסע האָט אַרויסגעוויזען ביים נאָמינירען מי־ניסטער בעק אַלס אויסערן־מיניסטער.

דעפּ. טשאַפּינסקי האַלט, דעם נישט אַגרעסיע־אָפּמאַך מיט רוסלאַנד פאַר אַ ריכטיגען. די דייטשע פּאָליטיק בנוגע פּוילען פערלאַנגט גרויסע איבער־ליכע קאָנסאָלידאַציע, אָבער דאָ דאַרף מען פעסט־שטעלען אַז דער כוח פון דער מלוכה בעשטעהט נישט אויפ׳ן כוח פון דער רעגירונג, אין וועלטקריג האָ־בען געווינען נישט קיין שטאַרקע רעגירונגען, נאָר רעפּובליקאַנער פעלקער, וועלכע האָבען אַ פּאַרלאַ־מענטאַרע אָרדנונג. דעפּ. טשאַפּינסקי שטעלט אַלס מוסטער טשעכאָסלאָוואַקיי, וועלכע פיהרט אַ דע־מאָקראַטישע אויסלענדישע פּאָליטיק, וועלכע האָט געוואונען די סימפּאַטיע פון פראַנקרייך, דעפּ. טשאַפּינסקי זאָגט, אַז אונזער אויסלענדישע פּאָליטיק האָט נישט קיין — כאַראַקטער, אויך די פּאַספּאָרטען פּאָליטיק איז נישט קיין קלאָרע. די אַפּאָזיציאָנעלע דעפּוטאַטען ווערט געמאַכט שוועריקייטען, מ׳קען נישט פאַר אויסלאַנד פאַרה״ילען די פראַגע פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין אונזער לאַנד.

דאַן האָט גערעדט דער דעפּ. זשעלינסקי (נ. ד.) ער ווייזט אָן, אַז די רייזע פון מינ. בעק און ווינצע־מינ. שעמבעקאַ קיין בערלין האָט זיך נישט איינ־געגעבען.

דעפּ. ראָזמאַ״ין (יוד. „קאָלאָ״) ווייזט אָן אויף דעם שלימזלדיגען אויפטו פון פּוילישען אַמבאַסאַ־דאָר אין לאָנדאָן סקירמונט בנוגע דעם מעמאָ־יאַל אין דער יודען־פראַגע. דער רעדנער וואַרפט ווייטער פאָר, אַז די פּוילישע טעלעגראַפען־אַגענטור גיט נישט איבער די אויסלענדישע שטימען וועגען אַנטי־יודי־שע עקסצעסען, וועלכע זע״ען פאָרגעקומען אין לעמבערג, דער רעדנער זאָגט זיך אַרויס געגען דעם קינדיגען דעם צוגאַב־טראַקטאַט וועגען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, ווייל דאָס איז אַן אונ־טיילבאַרע זאַך פון ווערסאַילער טראַקטאַט און וואָלט אויך געקענט בעריה״ען די גרעניץ־פראַגע. דעפּ. ראָזמאַ״ין ווענדעט זיך צום אויסערן־מיניסטער בעק, אַז ער זאָל נעהמען אין שוץ די פּוילישע בירגער יודען וואָס וואוינען אין דייטשלאַנד, ביי דער אָפּ־שטימונג איז דער ביודזשעט אָנגענומען געוואָ״ען.

ראדזער נייעס

ציגיינער בעפאלען און בערויבען יודישע סוחרים

ביידע ציגיינער זענען ארעסטירט

(2) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, „אַז מיט עטליכע טעג צוריק איז אויסגעפיהרט געוואָרען אונטער קלאָדאַווע אַן אָנפאַל אויף די יודישע מאַרק סוחרים אַליה זשעשאַווסקי און אַריה אָפּטשינסקי.

די פּאָליציי האָט געמאַכט אַן אָבלאַווע, און געקומען אויף די שפּורען פון די אָנפאַלער. ווי ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט, זע״ען די אָנפאַלער גע־ווען די צוויי ציגיינער זשמיעווסקי און גלאָוואַצקי.

די בעפאַלענע סוחרים האָבען די ציגיינער דער־קענט, אַז איינער האָט זיי געדראָהט מיט אַ רעוואָל־ווער און דער אַנדערער מיט אַ שאַרף מעסער.

ביידע אָנפאַלער זענען איבערגעגעבען גע־וואָרען אין רשות פון אויספאָרשונגס־ריכטער.

א פאליציאנט קען אויך האבען א טעות!

אנשטאט צו קלינגען צום סטרוזש, קלינגט ער...

צו דער אקושערקע...

(2) אויף לימאַנאָווסקאַ גאַס, האָט דער פּאָ־ליציאַנט ראַבראַס געזעהען, אַז די גאַס פאַ״ן טויער 26 איז נישט אויסגעקעהרט, ער האָט דעריום אָנגע־קלינגען צום סטרוזש, נאָר על פי טעות, האָט ער אַ ציה געטון ביים גלעקעל פון דער אַקושערקע מיאַמטש.

דערזעהענדיג דעם פּאָליציאַנט, האָט די אַקו־שערקע טאַכטער איהם „אויפגעזינגען כרת וכדין״ נעכטען איז די 17 יעהריגע פ״ל. מיאַמטש געשטאַנען פאַר׳ן געריכט.

דאָס געריכט האָט גענומען אין אַכט וואָס זי איז נאָך יונג, האָט זיך דאָס מעדעל ענטשולדיגט, און זי איז געוואָרען בעפרייט.

פון ו.י.ז.א.

היינט, מיטוואָך דעם 11 יאַנואַר ד. י. 9 אַ זייגער אָוונד וועט אין אייגענעם לאָקאַל פון ו.י.ז.א. שענקעוויטשאַ 26 אויפ׳ן וועכענטליכען אָוונד ה׳ ד״ר לעאָן שיפּמאַן האַלטען אַ רעפע־ראַט א. ד. ט. „וועגען דער ווידערשטאַנדס־קראַפט און צוגעברייטקייט פון יודען צו קראַנקהייטען.

קורסען פאר דאקטוירים

וואס ווילען זיך צוגרייטען צו מיל טע־רישער ארבייט

(2) לויט אַ מיטטיילונג פון דער וואָיעוואָדזטווע אָרדענט דער אַמט פאַר מיליטערישער צוגרייטונג איין קורסען פאַר דאָקטוירים.

די פערזאַמלונג פון די צוהערער וועט פאָר־קומען דעם 5 יאַנואַר ד. י. 12 פאָרמ. אין לאָקאַל פון דער צענטר. אינסט. פ.וו.וו.פּ. דער קורס וועט געדויערען פון 7־טען ביז׳ן 18־טען פעברואַר ד. י.

דער קורס האָט דעם צוועק, פאָרצוברייטען דאָקטוירים צו דער אַרבייט פון מיליטערישע אָפּ־טיילונגען ספּאָרט־קלובען א.ד.גל.

די דאָקטוירים, וואָס וועלען אַנטייל נעהמען אין די קורסען, וועלען בעקומען צוריקגעצאָהלט אויף די רייזע־הוצאות און אויסהאַלט.

ביטעס דאַרפען אָפּגעגעבען ווערען ביז׳ן 15 ד. ח. אין צענטר. אינסטאַנץ פ. וו. און וו. פ. אין וואַרשאַ אויף ביעלאַנע.

קאַמעראַל און קליין־קונסט־טעאַטער

אַראַראַט

קינסטל. אָנפיהרונג:
משה בראָדערזאָן.

אַלעע 1־מער מאַי 2.

היינט, מיטוואָך, 9.45 אָוונט
גרויסע הנחה־פאָרשטעל.
פון 49 גר. ביז 2 זל.

אנ׳אקס
פאר א גראשן

רעווי אין 2 טיילן, 16 בילדער.
מוזיק־קאָמפּאָזיטאָר: דוד ביגעלמאַן.
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: א. הענדלער
סינטעלערישער מאַנע־קוואַרטעט
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער

קופאן נומער 15

צום קאָנקורס פאַר די לעזער
פון „נייעם פאָלקסבלאַט״

די זוכי־בגורל בעקומען אומזיסטע רייזע
דירה, ערשטקלאַסיגע בעשפּייזונג און
אַריינגאַנג אויף אַלע אימפּרעזעס אויף
דער גראַנדיעזער ווינטער־מכביה׳דע
קיין זאַקאָפּאַנע.

געגען אנ׳אוניווערזיטעטס-לעגיאן

עסטרייכישע רעגירונג אפגעזאגט דעם פארשלאג פון די רעקטארען

ווין, 10 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די עסט־רייכישע רעגירונג האָט אָפּגעוואָרפען דעם פאָר־שלאַג פון די רעקטאָרען וועגען שאַפען אַנ׳אוני־ווערזיטעטס־לעגיאָן. די מאַכט האַלט, אַז די רעק־טאָרען זענען דירעקט פעראַנטוואָרטליך פאַר די רוה און אָרדנונג אויף די אוניווערזיטעטען. די כוונה פון דער רעגירונג איז נישט צו דערלאָזען, אַז דער לעגיאָן זאָל פערכאַפּט ווערען פון די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען.

דעלעגאציע פון רעדוצירטע

ביי די דירעקטארען פון „שייבלער און גראהמאן״

(2) עהערנעכטען האָט אַ דעלעגאַציע פון רע־דוצירטע מייסטער פון שייבלער׳ס וועבעריי זיך גע־ווענדעט צו די דירעקטאָרען פון דער פאַבריק: קאָקעלי, שטעלזינג און יעקעל וועגען אַ שטיצע פון 25 פּראָצענט פונ׳ם נאָרמאַלען וואָכען־לוין און וועגען אָנהויבען אַרבייטען.

די קאָנפערענצען מיט די דירעקטאָרען האָ־בען נישט געגעבען קיין פּאָזיטיווע רעזולטאַטען.

וועט די שלעסערישע מאנופאק-טור געלאזט ווערען אין גאנג?

(2) ווי מ׳טיילט מיט, זאָל היינט די „שלע־סערישע מאַנופאַקטור״ אין אָזאָרקאָוו געלאָזט ווע־רען אין גאַנג. ווי מ׳שמועסט, זאָל די פאַבריק זיין טעטיג 4 טעג אין דער וואָך.

נעכטען איז וועגען דעם ענין אַרויסגעפאָה־רען קיין אָזאָרקאָוו אַ פאָרשטעהער פון די קלאַסען־פאַראיינען.

פערשרייבט אייך אלס טוריסטען

צו דער ווינטער-מכביהדע קיין זאכאפאנע

ס׳זענען נאָך געבליבען געצעהלטע טעג זיך צו פערשרייבען אַלס טוריסטען צו דער ווינטער־מכביהדע קיין זאַקאָפּאַנע.

אָנמעלדונגען נעמט אָן דער רעפערענט אויפ׳ן לאָדזשער קרייז פון וועלט־פערבאַנד „מכבי״ אינזש. וויינבערג אין לאָקאַל פון וואַגאַן־לי, פּיעטרקאָווער נומער 64.

ראדיא-פראגראם

מיטוואך דעם 11 יאנואר 1933

11,40 פּרעסע־איבערזיכט, 11,50 מעטעאָראָ־לאָגישער קאָמוניקאַט, 11.58 צייט־סיגנאַל, 12,05 טאָג־פּראָגראַם, 12,10 גראַמאָפאָן, 1,20 מעטע־אָראָלאָגישער קאָמוניקאַט, 3,10 עקספּאָרט־קאָמוני־קאַט, 3,15 ווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט, 3,30 ס׳וויטען־כראָניק, 3,35 פּראָגראַם פאַר קינדער, 4,00 גראַמאָפאָן, 4.40 ר׳ פּעראַט, 5,00 גראַמאָפאָן, 6,00 מוזיק, 7,00 פערשידענעס, 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס־קאַמער, 7,30 פעליע־טאָן, 7,45 ראַדיאָ פּרעסע, 8,00 לייכטע מוזיק, 8,55 ספּאָרט, 9,00 ראַדיאָ־פּרעסע, 9,05 פּאָרטע־פּיאַן־רעטשיטאַל, 10,00 אוידיציע, 10,15 טאַנץ־מוזיק, 10,40 טר. פון אויסלענדישע סטאַציעס.

* * *

אויסלאנד

4,15 דאַווענטרי — סימפ. קאָנצערט. 5,00 מאָסקווע — אָפּערע „ריגאָלעטאָ״. 7,05 ריגע — אָפּערעטקע. 8,00 לאַנגענבערג — אָפּערעטקע פון קאַלמאַן. 9,00 דאַווענטרי — באַך־אָוונד. 9,10 בערלין — סימפ. קאָנצערט. 9,25 מינכען — קאָנ־צערט. 9.30 שטראַסבורג — קאָנצערט.

די רעוואלוציע אין שפאניען

ווערט אנגעפיהרט דורך דער אנארכיסטישער פעדעראציע

פאריז, 10. (ספ. טעל.) די סעוו־לער רעוואָ־לוציאָנערן האבן נעכטען אויסגעפיהרט א רייהע טעראר־אקטן. עטליכע רעוואלוציאָנערן וואס מ'־האט געכאפט ביים אונטערלעגען באָמבעס, זענען ענטלאָפען און אריינגעשפרונגען אין א טראמוואי. די רעוואָלוציאָנערן האבן געצוואונגען די פאסאַ־זשירען און די קאָנדוקטאָרען צו פע־לאָזען דעם וואַגאָן און האבן זיך מיט א געוואַלדיגער שנעלקייט גלאָזען איבער די גאסען פון שטאָט.

בעת דער שיסעריי וואס האט זיך ענטוויקעלט צווישן 2 רעוואָלוציאָנערן פע־וואונדעט געוואָרען. ס'קומען פאָר כסדרדיגע שיסערייען צווישן פאלי־ציי און די רעוואָלוציאָנערן, דער גובערנאטאר האט אַרויסגעגעבן אַ בעפעהל צו פע־מאַכען אַלע סינדיקאַליסטישע און אַנארכיסטישע אָרגאניזאציעס. די רעוואלוציאָנערן האָבען צוגענומען דעם בעזין ביי די שאָפערס און דערמיט אונטע־געצונדען פע־שידענע מאַגאַזינען.

צוליב דעם וואָס היינט האט געזאָלט אויס־ברעכען אַ באַהן־שטרייק, האט די פאליציי בעזעצט אַלע וואָקזאַלען, דער שטרייק האט זיך ערשט אָנגע־הויבען ביינאכט.

פאַריז, 10. (ספ. טעל.) אין באַרצעלאַנאַ איז פערוועהרט צו ווייזען זיך אין די גאסען נאָך 8 אַ זייגער אין אוונד, לויט ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען זיינען דעם 8-טען ד. ח. דערהרגעט געוואָרען 30 מענשען, 50 זיינען שווער פערוואונדעט געוואָרען. מיט דער רעוואָלוציע זאָל אָנפיהרען די אַנאַרכיסטישע פעדעראַציע.

פאַריז, 10. (ספ. טעל.) פון קאדיקס מעלדעט מען, אַז אַלס פראטעסט געגען דער דע־שיסונג פון איינעם פון די רעוואָלוציאָניסטען, האָבען די סינדי־קאַליסטען ערקלערט א גענעראַל־שטרייק. אַלע גע־שעפטען זיינען געשלאָסען, צום שטרייק האָבען זיך פאראייניגט די שאָפערן. די טראַמוואי־קאָמוניקאַציע קומט פאָר אונטער'ן שוץ פון פאָליציי.

אויפגעריסען א פעסטונג אין פינלאנד

דער פערנעהם פון דער קאַטאַסטראָפע איז זעהר גרויס

בערלין, 10 (ספ. טעל.)

פון העלסינגפארס מעלדעט מען וועגען א שרעקליכען אויפרייס אין איינער פון די גרעסטע פינלענדישע פעסטונגען, וואָס געפינט זיך אויף דער אינזעל אַלמאַק עליאָט. אין דער דאַזיגער פעסטונג, וועלכע געפינט זיך 30 קילאָמעטער ווייט פון העלסינגפאָרס, איז אויסגעבראָכען א שרפה, וועלכע האָט גיך איבערגעוואָרפען אויף די אַמו־ניציע-בנינים. דער שניי-שטורם ערלויבט נישט ז'זאָל זיך דערנעהנטערען צו דער פעסטונג פייער-לעשער און רעטונגס עקספּעדיציעס. אַלע טעלעפאָ-נישע פערבינדונגען מיט דער פעסטונג זיינען איבערגעריסען, פון דערווייטענס הערט מען נאָר אויפרייסען און מען זעהט וואָלקענס רויך. לויט ב'זאיצטיגע אינפאָרמאַציעס זיינען 7 בנינים אינ-גאַנצען פערניכטעט, אַזוי מען רעכענט אַז ס'זיינען פעדהאַן פיל מענשליכע קרבנות.

די הויפט-פּאָסט אין באַרצעלאָנאַ, וואָס איז פערכאַפּט געוואָרען דורך די אויפשטענדיגע

אין ווינקעל — מאַציאַ, דער פרעזידענט אין קאַטאַלאָניען

א וואָרנונג צו די פּוילישע יודען

דאַנציג (יט"א) די דאַנציגער יודישעהילפס צענטראַלע וואָרענט די האַנדווערקער, וועלכע ווילען זוכען אַרבייט אין דאַנציג דאָס די דאַנציגער רעגי־רונג האָט אָבגעשטעלט דאָס אַרויסגעבען פון האַנד־ווערקער־קאַרטען אויף עפּעניען א ווערקשטאַט. אויך דאָס אַרבייטען ביי אַ צווייטען איז דורך דעם אַרבייטס־אַמט נישט ערלויבט.

די פּוילישע באַהן־דירעקציע האָט אויסגע־הערט אַרויסצוגעבען אומזיסטע באַהן־בילעטען מאַר די, וועלכע ווילען צוריקפאָהרען נאָך פּוילען אַפילו פאַר די, וועלכע וואוינען אין דאַנציג איבער 2 יאָהר און פלעגען פריהער, אין פאַל פון אַרבייטס־לאָזיגקייט בעקומען אומזיסטע באַהן־בילעטען אויף צוריקצופאָהרען קיין פּוילען.

„סאָוופּאָלטאָרג" וועט קויפען מאַנופאַקטור

פאַר 1¼ מיליאָן זלאָטעס

וואַרשאַ, 10 (טע.)

די אונטערהאַנדלונגען וועגען פערלענגערען דעם אָפּמאַך מיט „סאָוופּאָלטאָרג" געהען אין דער ריכטונג, אַז די סאָוויעטען ווילען איינקויפען אין פּוילען פאַר 14 מיליאָן זל. סחורה, צווישען דעם פאַר 1¼ מיליאָן זל. מאַנופאַקטור.

יאַפּאַן גרייט זיך

צו א נייער אָפענזיווע געגען כינע

לאָנדאָן, 10 (ספ. טעל.)

די כינעזישע פּרעסע שטעלט פעסט, אַז אין שאַנכאַי געפינען זיך איצט 6000 יאַפּאַנישע זעל־נער. דער יאַפּאַנישער מיליטער-אָנפיהרער האָט באַ־פוילען צו מאַכען פערפעסטיגונגען אַרום דער שטאָט. דאָס כינעזישע מיליטער איז גרייט צו ווייטערדיגע אַנגריפען.

די אַנטי-פּוילישע פּראָפּאַגאַנדע

דורך דעם ענגלישען ראַדיאָ

לאָנדאָן, 10 (ספ. טעל.)

דער דירעקטאָר פון ענגלישען ראַדיאָ, האָט היינט בעזוכט דעם פּוילישען אַמבאַסאַדאָר סקיר־מונט און איהם געגעבען אויפקלערונגען וועגען די ראַדיאָ-פּראָפּאַגאַנדע געגען פּוילען.

די ערקלערונגען האָט דער אַמבאַסאַדאָר אָנערקענט אַלס גענוגענדע.

בעריכט פון דר. בערנאַרד קאַהן

וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פּוילען

ניו-יאָרק (י.ט.א.) דער גענעראַל-סעק־רעטאַריאַט פון „דזשאָינט" האָט פערעפענטליכט אַ בעריכט פון אייראָפּעאישען „דזשאָינט"-דירעקטאָר דר. בערנאַרד קאַהן וועגען דער לאַגע אין פּוילען, רומעניען, לעטלאַנד און קאַרפּאַטען-רוסלאַנד.

שאַצענדיג די אַלגעמיינע לאַגע, שטרייכט אונטער דר. קאַהן, אַז הגם די לאַגע פון דער יו־דישער בעפעלקערונג איז ענג פערבונדען מיט די עקאָנאָמישע בעדינגונגען אין די בעטרעפענדע לענדער, ליידען אָבער די יודען, ספּעציעל צוליב זייערע ספּעציפישע בעדינגונגען, פיל שטאַרקער פון קריזיס, ווי די אַלגעמיינע בעפעלקערונג.

בנוגע דער לאַגע אין פּוילען ווערט אין בע־ריכט געזאָגט: „די פּוילישע רעגירונג ערטיילט גע־וויסע קרעדיטען פאַר יודישע קאָאָפּעראַטיווען און אַסיגנירט סובווענציעס פאַר סאָציאַלע און אין אַ גאַנץ קליינער מאָס אויך פאַר קולטורעלע אינסטי־טוציעס. עס ווערען אָבער נישט אינטערנומען קיין שום פּאָזיטיווע, סיסטעמאַטישע שריט, כדי צו ראַטעווען די יודען פון אַרויסגעשטויסען צו ווערען פון זייערע ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס און עס ווערט גאָרנישט געטאָן כדי זיי ערמעגליכען צו שאַפען נייע פרנסה-קוואַלען. די רעגירונג איז אין דעם פּרט אין קיין פאַל נישט אינטערעסירט, אויב עס האַנ־דעלט זיך וועגען דער נישט יודישער בעפעלקערונג, יודען זיינען גאַנץ זעלטען בעשעפטיגט אויף עפענט־ליכע אַמטען און זיי בעקומען נישט כמעט קיין שום בעשעפטיגונג פון דער מלוכה אָדער שטאָדטישע זעלבסטפערוואַלטונגען.

די פערשידענע מלוכה'שע מאָנאָפּאָלען שטויסען אַרויס די יודען פון האַנדעל און אינדוסטריע, ווען מיר וועלען דערצו צוגעבען די פּעראַרמונג פון פּויערטים אין בכלל פון גאַנצען לאַנד, ווי אויך די אַנטיסעמיטישע באָיקאָט-אַגיטאַציע אין וועלען דערביי נעהמען אין אכט, אַז אַרבייטסלאָזיגקייט אין יודען האָט שטויסען אַרויס יודישע אַרבייטער און געשעפטס-לייט פון זייערע פּאָסטענס — איז זיך לייכט פּאָרצושטעלען, אַז עס קומט אָן שווער צו געפינען גענוג מיטלען, כדי צו מאַלען די נויט פון די יודישע מאַסען אין פּוילען.

די כוואַליע פון אַנטיסעמיטישע עקסצעסען, וואָס האָט זיך געהאָט לעצטענס פערשפּרייט איבערן לאַנד, האָט דירעקט נישט געבראַכט קיין גרעסערן שאָדען דעם יודישען אייגענטום. זייער שעדליכער איינפלוס אין אַ צייט, ווען מען האָט געקענט ערוואַרטען אַ געוויסע ספּאַזי-בעלעבונג אין האַנ־דעל, קען אָבער נישט אָפּגעלייקענט ווערען, ספּע־ציעל ווען עס איז זיכער, אַז די עקסצעסען האָ־בען אַרויסגערופען אַ פערשטאַרקטע באָיקאָט־„טעטיגקייט".

ד"ר קאַהן בעריכטעט ווייטער, אַז דורכ'ן „דזשאָינט" זיינען סובסידירט געוואָרען אין פער־שידענע געגענדען פון פּוילען די קינדער-בעשפּיי־זונג, קינדער-שיך און געזונדהייטס שוץ און שטרייכט אונטער די דרינגענדע נויטווענדיגקייט פון פער־ברייטערן די פּראַקטיווע הילפס-טעטיגקייט.

אין אַ רייהע פאַלען ווערט געזאָגט אין בע־ריכט—איז אַ דאַנק דער אינטערווענץ פון „דזשאָינט" ערהאַלטען געוואָרען שטיצע פון די שטאָדט-פער־וואַלטונגען און די רעגירונג.

ווייטער שטעלט זיך אָפּ דר. קאַהן אויף דער ענטוויקלונג פון די גמילת-חסדים-קאַסעס, קאָאָפּע־ראַטיווע קרעדיט-קאַסעס און פון פּראָפעסיאָנעלען שול-וועזען. עס איז אַ געבאָט פון דער צייט — פערענדיגט זיין בעריכט דר. קאַהן — אַז די טע־טיגקייט פון „דזשאָינט" זאָל, ווי ווייט מעגליך, פערשטאַרקט ווערען. בלויז דער מאַנגעל פון געלד-מיטלען שטערט צו פערווירקליכען די דאָזיגע דרינ־גענדע אויפגאַבע.

פּוילישער יוד ווערט א גאַנצער פראַנצויז

זיין פרוי אָבער קען מיט די פראַנצויזישע דאַמעלעך נישט קאָנקורירען

פון דוד איינהאָרן

אין אַ קליינעם יודישען קאַפע, צווישען די שמאָלע געסלעך פון יודישען קוואַרטאַל אין פאַ־ריז, איז געזעסען אַ קליינשטעטלדיגע יודישע ווייבעל פון פּוילען און האָט געווישט די אויגען.

אויפ'ן קאָפּ ביי איהר האָט מען נאָך געקאָנט זעהן אַ פאַרוק, — אמת, אַ היינטמאָדישען, פער־קעמט מיט אַ לאָקעלע און אַ גריווקע. נאָר דאָס קאָקעטישע לאָקעלע האָט זיך צו איהר אַזוי גע־קלעפּט, ווי ווייסע הענטשקעס צו אַ קוימען־קעהרער.

דאָס פּנים איז ביי איהר געווען געל, קלאָס, בעשאָטען מיט זומער־שפּרענקעלעך, פון וויינען זע־נען די אויגען ביי איהר געווען רויט, און דער שפּיציגער דאַרער נאָז בלוי. וואָס אָנבעלאַנגט איהרע קליידער, האָט מען געקאָנט זעהן, אַז זי האָט, בעצעך, געוואָלט בעקומען דעם פּאַריזער חן, נאָר עס האָט זיך שלעכט צוגעקלעפּט צו איהר. דער מאַנטעל איז געהאַנגען, ווי אַ זאַק, אויף איהרע אַקסלען. די דורכזיכטיגע זאָקען זיינען געווען צו־קנייטשט, און די שיכלעך מיט הויכע קנאַפּעל זע־נען איהר געפאַלען פון די פיס.

זי איז געזעסען ביים טישעל אַרומגערינגעלט מיט פיר קינדער. דריי יונגלעך און איין מיידעל פון 4 ביז 12 יאָהר. די שפּיץ נאָמבער האָט זי געהאַלטען אַנגעשפּאַרט אַן האַנד און האָט געקוקט אויף די פאַר מענער און ווייבער, וואָס זענען געזעסען נעבען איהר.

די ווייבער און די מענער, קענטיג, קרובים און בעקאַנטע, האָבען שוין אויסגעזעהען צו זיין איינגעזעסענע, אַלטע איינוואוינער אין פראַנקרייך, די ווייבער זענען געווען אַלע געשמירט און גע־פודערט, מיט געשוירענע קעפּ און ווייס אָנגעפו־דערטע העלזער. די מענער זענען געווען גלאַט ראַ־זירט מיט פעטע ליפּען. די געזעלשאַפט האָט גע־שוויגען, נאָר דאָס ווייבעל האָט זי צו זיך אַליין בסדר גערעדט.

— הל־אַי וואָלט ער מיר איינגענומען אַ מיתה משונה, איידער ער איז געפאָהרען אָט אין דעם פערשאָלטענעם פּאַריז! הלוואַי וואָלט איך גע־בליבען נאָך איהם אַ ווייסטע אַלמנה. שוין בעסער ווי צו זיין אַן עגונה. אוי, רבונו של עולם! מער־בערגט זאָל ווערען אָט דער דאָזיגער סדום! דער צ'גיגער טאַטע! וואו וועל איך זיך אַהינטאָן מיט נייע עופה'לעך? אָט אַ הולטאַי! ווער וואָלט זיך דאָס גערעכט אויף אַזאַ אומגליק! אין דער היים איז דאָך דאָס געווען אַ כשר'ע נשמה, געפאָהרען אַלע יאָהר צום רבי'ן, געפּלויגען ווי אַ פערכאַפּטער אין „שטיבעל". און דאָ? אַן אומגליק איז מיר גע־שעהן! נעהמט אַ יוד, אַ טאַטע פון פיר קינדער און געהט וואוינען מיט אַ שיקסע! וואָלט ער זיך געשמד'ט, דער גזלן!

נאָר דאָ האָט איהר איבערגעריסען אַ יונגער יוד פון אַ יאָהר פופציג, גלאַט ראַזירט, מיט אַ ברילאַנטענער שפּילקע אין קראַוואַט.

— אַזאַ הולטאַי! אַזאַ פרויען־הענדלער! אַזאַ פערברעכער! אַזאַ סאַלאַ! ווען מען לאָזט מיר, בין איך גרייט איהם צו הרג'ענען. איך האָב קיינ־מאָל נישט געזעהן אַזאַ שמוציגען יוד, ווי ער.

— שווייג, דו! — האָט פּלוצלינג אויסגע־שריגען אַ גראָבע יודענע, וואָס איהר פּאָנים האָט איהר אָפּגעטיילט פון טישעל אויף אַ גוטען האַל־בען מעטער.—ער רעדט נאָך! וואָלסט ליבער געהאַל־טען דאָס מויל! האָסט שוין פערגעסען די שבּי־דערין אין דיין „אַטעליע"? דו כאַליריע, ווי לאַנג איז דאָס געווען, ווי איך האָב דיך אויסגעפּאַטשט, האַ? — און ווענדענדיג זיך צו דעם ווייבעל, האָט זי געזאָגט:

— קלאָג נישט, שרה'לע, דו וועסט זעהן, ער וועט נאָך בעסער ווערען. אַלע זענען זיי אַזוי. ווי נאָר זיי דערשמעקען די פּאַריזער לופט, אַזוי קומט אויף זיי ווי עפּעס אַ פערכאַפּעניש. גלויב מיר, שרה קרוין, עס איז דאָ נאָך איין מיטעל, — אויספּאַטשען, אָפּען אין אַ רעסטאָראַן, גלויב מיר, דאָס היילט זיי אויס, ווי מיט דער האַנד. מיר דאַרפען זיך לערנען פון די פראַנצויזקעס, זיי מאַ־כען עס נאָך בעסער, יאָ, יאָ, אַ נישט שיסען זיי.

די גראָבע יודענע איז אַליין אין היץ און האָט יעדעס מאָל געוואָרפען פייערדיגע בליקע פול מיט דינאַמיט צו איהר מישעל'ען, ווי איינער זאָגט: „מיר האָבען דיך שוין אויסגעריבט. מיר ווייסען שוין, ווי מ'דאַרף מיט אייך מאַכען".

לעבען מישעל'ען איז געזעסען דער דאָרע־הויכער זשאַק, אַ בעקאַנטער באָס אין קוואַרטאַל, וואָס האָט שוין אין פּאַריז געלעקט פון זיסען און פון ביטערען, האָט שוין צוויי ווייבער אָפּגעגט, און איצט ענדליך לעבט ער בשלום מיט אַ פראַנצויזקע, וואָס קאָמענדעוועט ביי איהם אין הויז, דער זשאַק האָט געלאַסען געצופּט דאָס פראַנצויזישע בער־דעל זיינע און האָט כסדר געבעקעט אונטער'ן נאָז, וואָס ראָס האָט בעדייט: „ווען אַזאַ יודענע פאַלט צו מיר אַריין וואָלט איך איהר שוין אויסגעצעה־בען, ווי צו שיסען".

— יאָ, — האָט ער נישט אויסגעהאַלטען, — ווייבערישע אַרטילעריע, שיסען. דאָס האָבען זיי גע־כאַפּט פון די פראַנצויזקעס, וואָלטען זיי אָבער זיך אויסגעלערנט פון זיי, ווי צו געפעלען ווערען דעם מאַן, ווי זיך אָנצוטון, ווי פיין צו רעדען, ווי צו זיין תמיד יונג, ווי צו קאָכען, ווי צו ניהען, און ווי....

נאָר דאָ האָט אויסגעפּלאַצט אַ פייער־שפּייענ־דיגער באַרג, די גראָבע יודע'ע, די אשת חיל, וואָס זיך אַ לאָז געטון אויף איהם ווי אַ שטורעם־ווינט.

— נקבות ווילען זיי האָבען! מעטרעסעס (גע־ליבטע)! די ווייבער זאָלען זיי טאַנצען ווי אויפ'ן מאַסמאַרטר (פּרעהליכער פּאַריזער קוואַרטאַל), קוק זיי אין די פּיסקעלעך, גיס זיי גאָלד אין האַלז! יעקע, זשאַקעלע, אַ קלאָג צו דיר, האָסט שוין פער־געסען ווען דו ביזט געווען אַ שמאַטע־הענדלער און האָסט געהאַלטען דיין ערשטע ווייב מיט פיר קינדער אין אַ קעלער? און אַז דער שוואַרץ יאָהר האָט דיר געהאָלפען און דו ביזט רייך געוואָרען, האָט זי שוין דיר נישט געטויגט. די פראַנצויזקעס מאַכען בעסער די ליבע, האַ?

יעקע־זשאַק איז אַנטשוויגען געוואָרען.

יענטאַ־מאַריאַ די „אשת חיל" האָט ענדליך בע־שלאָסען מיט דער צושטימונג פון אַלע ווייבער און ביי אַ שטילשווייגען פון די מענער, צו געהן מאָרגען מיט שרה'לען צו איהם... זי וועט איהם מאַכען אַ שוואַרץ שבת, פאַר דער פראַנצויזקע אין די אויגען, אַזוי, אַז דער גאַנצער „פּלעצל" (יודישער קוואַרטאַל אין פּאַריז) וועט זיין אויף די פיס.

אַז איך האָב פערלאָזען די קאַפע, איז נאָך די מלחמה־בעראַטונג פון די ווייבער געווען אין רעכטען ברען, און איך האָב שוין געוואוסט אַז מאָר־גען וועט זיך שוין אָפּשפּילען די קאָמעדיע ערגעץ אין אַ צווייטער קאַפע, שוין אין אַ פראַנצויזישער, אויפ'ן „פּלאַס דע לאַ רעפּובליק" (אַ סקווער אין פּאַ־ריז), און עס איז טאַקע נישט אויסגעשלאָסען, אַז יענטע־מאַריאַ, די גראָבע יודענע, וועט זיגען.

די צרה איז אָבער וואָס דאָס רוב יודישע התו־נות אין פּוילען ווערען געמאַכט בלויז ביים רב און ווערען נישט פערשריבען אין די ביכער. און דאָ קען שוין דאָס ווייב לאָדען דעם מאַן בלויז צום נעכטיגען טאָג.

לאדז, 11 יאנואר 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 11 יאנואר 1933

בעדינגונגען מ'זאל קאנען לעבען

בשעת דער קריזיס האט זיך אנגעהויבען זענען די געליטענע לעג'ער געשטאנען פאר א דילעמע ווי אזוי איהם צו בעקעמפען. דער קריזיס בעשטייט דאך דערין, וואס ביי די ברייטע מאסען גייט אויס דער מין געלד; איז די פראגע, וואס זאל מען טון; צי זאל מען זיך נעהמען אויפ'ן וועג פון פערטייערונג, ס'הייסט, בעצאהלען די מאסען טייערער פאר זייער ארבייט, כדי זיי זאלען ווערען בעסערע קאנסומענטען, אדער פערקעהרט, מ'זאל אזוי נידעריג מאכען די פרייזען, אז מ'זאל אויך פאר דאס ביסעלע געלד, וואס מ'האט, קענען פערבלייבען קאנסומענטען.

בעזונדערס איז די פראגע דיסקוטירט געווארען אין אמעריקע, וואו מען האט אייגענטליך נאך פאר'ן קריזיס אין די צייטען פון דער „פראספעריטי" פארגעפיהלט די סכנה פון קריזיס און מ'האט אזוי ווי קינסטליך געטריבען די פרייזען אין דער הויך, כדי דערהאלטען דעם קויף-כוח פון די מאסען.

אויך ביי אונז אין פוילען איז מען א לאנגע צייט געשטאנען אויפ'ן שיידוועג און מ'האט נישט געוואוסט אויף וועלכער זייט צו פערקירעווען, אפט מאל האט זיך געמערקט א מין „יתרוצצו", צווישען ביידע שיטות, דא האט מען זיך געפרובט פערטייערען און דא פערבילינערען.

סאמער האט פון אונטען געוועצט א שטראם פון בילינקייט, ווייל דער פויערטום און די קלענערע ווארשטאטען און קרעמלעך האבען נישט געקענט אויסהאלטען די קאנקורענץ און דעם געלד-דוחק, האט מען פון די העכערע שיכטען זיך אנטקעגענגעשטעלט דעם פראצעס און דורך קארטעליזאציע ארויפגעטריבען קינסטליך די פרייזען.

און די רעגירונג האט זיך געהאלטען פעסט ביים אלטען, נישט רעדוצירט די פרייזען אויף מאנאפאל-ארטיקלען, נישט פערקלענערט די דירעקטע שטייערען, הגם ביים קליינעם מענשעל האט שוין איטליכער גילדען געהאט א טאפעלען בעטייט, ווייל ער האט פאר איהם געמוזט געבען מעהר ארבייט און מעהר סחורה.

מ'האט געזעהען בעשיינפערליך, אז סטיכיש רייסט זיך אונזער לאנד, צו דעם סיסטעם פון פערבילינערונג, זי ווערט אבער טאמאזירט אין איהר שפרייזונג צוליב פערשידענע סיבות דער עיקר איז שווער געווען צוצופאסען אונזערע רעדוקציעס צו דער אויסלענדישער עקאנאמישער פאליטיק. וואס מ'האט דאך צו טון מיט טייערע וואליוטעס.

איצט, זעהט אויס, האט עס זיך א בראך געטון. די רעגירונג הויבט זיך שוין אן אליין צו אי-בערצייגען, אז מען קען נישט איבערלאזען אלץ אויפ' זוהאוילגעפעלען פון די סטיכישע כוחות, אז מ'מוז דעם פראצעס רעגולירען.

איז געקומען דער קאנווערסיע-געזעץ וואס פע-ברענגערט א טייל פון דער בעפעלקערונג די משא פון פערלעגענע חובות און ס'קומט אויך א פער-בילינערונג פון מלוכהשע מאנאפאל - ארטיקלען, שנאפס, און טאבאק.

אבער קיין אלגעמיינע ליניע איז נאך נישט אנגעצייכענט: אז די גאנצע פאליטיק פון דער רע-גירונג זאל זיך לאזען אין דער ריכטונג פון זול, זעהט מען נאך נישט.

הערצו איז נויטיג אז אלץ זאל ביליגער ווערען, אפילו דער באהן-טאריף, אז די קאנווערסיע זאל חל זיין אויף דער גאנצער בעפעלקערונג און אז די שטייערען זאלען אומבעדינגט פערקלענערט ווע-רען — נאכמעהר, ווי ביז איצט.

ס'מוז קומען אן איבערבראך אין דער גאנצער עקאנאמיק, אויב מיר קענען נישט ארבעטער, מוזען מיר ארונטער, אויב מיר קענען נישט מאכען די בעפעלקערונג רייכער אין געלד, מוזען מיר איהר שאפען אזעלכע בעדינגונגען, זי זאל קענען לעבען מיט די מיטלען, וואס דער קריזיס האט איהר איי-בערגעלאזען.

און ס'מוז געמאכט ווערען פלאנמעסיג, בע-וואוסטזיניג, אין דער געהעריגער גיכקייט, ווייל יעדער פערשפעטיגונג איז שעדליך.

אין דער גמרא ווערט דערצעהלט א מעשה מיט א בארישען משרת, וואס איז אין א הונגער-צייט גע-גאנגען קויפען שפייז און האט ריק פערשפעטיגט, ביז ער איז געקומען מיט ליידיגען.

אונזערע מיניסטארען מעגען זיין קליגער.

פ. ס.

דער קארנאוואל-דאנסינג אין סיים

די בודזשעט-ארבייטען וועלען נאכ'ן לאנגען אפרוה א'צט אוועקגעהן אין א טעמפא פון קארנאוואל-טאנץ

לאנג, אונגעהויער לאנג, האט זיך דער סיים אפגערוהט. עס זענען פאריבער חדשים ביז ער איז ענדליך צונויפגערופען געווארען, און ווען ער האט זיך געדאכט אז אט אט און עס הויבט זיך שוין אן עפעס אנ'ארבייט איז דער סיים ווי-דער געבעטען געווארען אומצוקעהרען זיך אין זיין רוה. אבער אייביג אזוי קאן עס נישט דויערען, עס זענען פערהאן ענינים וואס קאנען ערלעדיגט ווערען נאר דורכ'ן סיים, דאס איז דער בודזשעט, עס איז שוין די העכסטע צייט, אז דער סיים זאל זיך נעהמען צום בודזשעט, וועלכער מוז דאך פערטיג ווערען אין א טערמין, וואס איז פעסטגעשטעלט לויט דער קאנסטיטוציע, און דא וועט זיך אנהויבען א פיבערהאפטיגע ארבייט, א געיעג, אזוי ווי דאס איז געווען פאראיאהרען, יוען די זיצונגען פלעגען זיך ציהען טאג און נאכט. דער פובליציסט פון דער „גאזעטא ווארשאווסקא" שטעלט זיך פאר די קומענדיגע ארבייט פון סיים ווי א קאר-נאוואל-טאנץ, ווען אלץ איז ווי פערצויבערט אין דעם ווירבעל פון טאנץ-זאל. די צייטונג שרייבט:

טראגי-קאמיש שטעלט זיך פאר אונזער פאלי-טיש לעבען, דער סיים, וועלכער טוט גארנישט 10 חדשים אין יאהר, וועט איצט ארבייטען זעהר אינ-טענסיוו אין פערלויף פון א האלבען יאנואר און א גאנצען פעברואר ד.ה. אין קארנאוואל. די עהנ-ליכקייט צווישען סיים און די באל-זאלען וועט בע-שטעהן אין מאסקירען די ווירקליכקייט, וועלכע איז אזוי ווייט פון דער קארנאוואל-פוסטקייט און פון די אפטימיסטישע ארויסטרעטונגען פון דער סיימיר-ענדי-גער סאנאציע.

היינט הויבען זיך אן די ארבייטען אין די קאָ-מיסיעס, פאר דער אינאוגוראציע איז בעשטימט גע-ווארען דער בודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום אונטער דער נייער ליישונג... אין דער פאליטישער רעכענונג פון ה' בעק געפינען זיך אזעלכע ערנסטע פאזיציעס ווי בריסק, נאוועמבער-וואהלען, ביי וועלכע עס איז צום ערשטען מאל אנגעווענדעט גע-ווארען אפענע אפשטימונג, נישט זעלטען ביי די קלאנגען פון ארקעסטער.

נאכ'ן בודזשעט פון ה' בעק וועט קומען אין דער רייה דער בודזשעט פון ה' מיכאלאווסקי, דעם פראקוראר פון דעם בריסקער פייאר און רעאגא-ניזאטאר פון יוסטיץ-וועזען, אירער די אלגעמיינע פאליטיק פון ה' מיכאלאווסקי וועט געשטעלט ווער-רען אונטער'ן ליכט פון די אפאזיציאנעלע רע-פלעקטארען, ווען די יודישע קאמיסיע ביים סיים זיך פערנעהמען מיטן דער פראגע פון די שטאנד-גע-ריכטען (אויפ'ן סמך פון דער אינטערפעלאציע פון דעם סאציאליסטישען זיים-קלוב). די רעגירונג אין די סיים-מעהרהייט, וועלענדיג אפוואפען דעם פאר-שלאג פון די סאציאליסטען און גלייכצייטיג זיך איינ-האלטען אויף דער יודישער פאזיציע, וועלען מו-זען פעסטשטעלען און בעווייזען אז די סיבות וועלכע האבען געבראכט צום איינפיהרען די שטאנד-געריכ-טען דויערען אויך ווייטער, אבער דאס וועט זיין שווער צו פעראייניגען מיט דער ערקלערונג פון פרעמיער וועגען דער רוהיגקייט וואס הערשט אין לאנד.

דער טעגליכער בודזשעט-דאנסינג וועט זיך אן הויבען אין כוף יאנואר, ער וועט דויערען וואהרשיינ-ליך צעהן טאג און וועט זיך ענדיגען מיטן דער פייער-ליכער פראקלאמירונג פון נייעם דעפיציט, וועל-כער קיניגט איבער אונז גבעריג שוין זייט דריי יאהר, און נישט קוקענדיג אויף די פערשידענע שמינקעס ווערט ער אלע מאל דיקער.

דער „ראבאטניק" ווייזט אן אויף די פעה-לערען פון דער סאנאציע אין דער אויסעליכער פא-ליטיק, פעהלערען וועלכע האבען דערפיהרט דערצו אז די געשפרעכען וועגען רעוויזיע פון די פוילישע גרעניצען זענען געווארען אן אקטועלע טעמע אויף די שפאלטען פון דער איראפעאישער פרעסע.

אלץ אפטער, שרייבט דאס בלאט, קומט אויס צו לייענען די מיינונגען פון אויסלענדישע פאלי-טיקער און מלוכה-מענער וועלכע ראטען אויף א העפליכען אבער אונצווייידייטיגען אופן, צוליב זיי-ערע סימפאטיעס צו פוילען צו שטיצען דאס לעבען פון מלוכה אויף דעמאקראטישע יסודות, צו לעזען דאס פראבלעם פון די נאציאנאלע מינדערהייטען, ד.ה. זיי פעראורטיילען דעם מצב, וועלכער הערשט איצט ביי אונז. ניין, נאך העכער זעקס יאהר פון גרויס-מלוכהשער טעטיגקייט פון זאנאציע מאכט-האבער האט דאס סאנאטארישע פוילען נישט קיין גוטע רעפוטאציע. אויף דעם פראנט, ווי אויף אלע אנדערע, זענען דערגרייכט געווארען עפאכע-מאכענ-דע רעזולטאטען.

א מיליאן היימלאזע קינדער אין אמעריקא

טויזענדער פון זיי קומען אום אויף די באהנען, פון הונגער און פון קראנקהייטען

די לאגע פון די ארבייטסלאזע איז א פערצווייפעלטע

די פרוי פון נייעם אמעריקאנער פרעזידענט מיסיס פרינקלין רוזוועלט שטריקט סוועטערס פאר ארבייטסלאזע. דער דאמען-קאמיטעט אין ניו-יארק האט געעפענט א שניידערײ-אטעליע. אין היינטיגען סעזאן איז אין ניו-יארק און אין אנדערע גרויסע אמעריקאנישע שטעדט שטארק אין דער מאדע שוין נישט ברידזש, נאר דאס זיצען ביי א נײ-מאשין און נייען פאר ארימעלייט. די צייטונגען שרייבען וועגען דעם, אז אמעריקא פיהרט ווידער א קריג, א קריג געגען נוים. דער פרעזידענט שווערט זיך פייערליך, אז קיינעם וועט נישט אויסקומען צו הונ-גערען. אמעריקא וועט נישט פערלאזען אין נויט איהרע ארבייטסלאזע. דער סאניטארער מצב פון פאלק, ווערט בעזאנט אין הובערס רעדע צום קאנגרעס, איז בעסער איידער אין די יאהרען פון וואוילשטאנד. דאס איז א בעווייז ווי גוט עס איז ארגאניזירט די הילף.

אין ניו-יארק, וואס צעהלט זעקס מיליאן מענ-שען, זענען 1,750,000 אהן ארבייט. זיי האבען נישט קיין אונטערשטיצונג פון זייערע קרובים, זיי האבען נישט קיין שום אפשפארונגען. די ארימקייט און עלענד פון די ברייטע בעפעלקערונגס-שיכטען איז גארנישט צום בעשרייבען. א בעדייטענדער טייל פון דער שול-יוגענד ליידט פון נישט דער-נעהרונג. די סאנאטאריעס און שפיטאלען פאר טו-בערקלאזע זענען געצוואונגען זיך צו בעגנוגענען מיט דער קלענסטער טעטיגקייט. דער פראצענט פון פערברעכערס און פון פראסטיטוציע שטייגט. די טורמעס זענען איבערפולט. א דריטעל פון די פער-ברעכערס בעשטעהט פון יוגענדליכע אין עלטער פון 16 ביז 21 יאהר.

א מיליאן קינדער וואגעלט איצט ארום אי-בער די פעראייניגטע שטאטען, אין די משאות-צוגען, איבער די אויטא-שאסעען. די קינדער בלאנ-דזשען ארום איבער דעם לאנד אין דער לענג און ברייט, פון שטילען ביז'ן אטלאנטישען אקעאן. זו-מער צייט דערגרייכען זיי ביז צו די געביטען פון די גרויסע אזיערעס אויף צפון און ווינטער צייט ביז צו די ווארימע געגענדען פון פלארידא. זיי זו-כען מעהר נישט קיין ארבייט. זיי בלאנקען זיך ארום אהן יעטוועדען ציל פון איין ארט צום צוויי-טען. הונדערטער קינדער קומען אום אונטער די רעדער פון די צוגען, טויזענדער שטארבען אויס פון הונגער און פון קראנקהייטען. בלויז אין ניו-יארק האבען זיך צו ווינטער-צייט אנגעקליבען הע-כער הונדערט טויזענד אזעלכע וואנדערער, וואס נעמינען זייער לעבענס-מיטעל דורך גנבה און בעטלען.

די קאמוניסטען ארדנען איין הונגער-מארשען אויף דער הויפט-שטאט פון די פעראייניגטע שטא-טען, אויף וואשינגטאן. מענער און פרויען געהען אויף וואשינגטאן נישט מיט דער נאציאנאלער פאהן פון אמעריקע, נאר מיט דער רויטער פאהן. זיי זינגען נישט דעם נאציאנאלען הימן, נאר דעם אינ-טערנאציאנאל. זיי פאדערען נישט דעם „באנוס-ביל" פאר די וועטעראנען פון וועלט-קריג, נאר רעגי-רונגס-אונטערשטיצונג פאר ארבייטסלאזע. פאליצײ, בעוואפענט מיט באמבעס און מיט רעוואלווערען, היט אפ וואשינגטאן פון דעם רויטען מארש.

אט אין אזעלכע פינסטערע פארבען שטעלט פאר די לאגע אין אמעריקע דער ניו-יארקער קא-רעספאנדענט פון דער בערלינער צייטונג „טעמפא". דער קארעספאנדענט קאנסטאטירט אבער, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואס די לאגע פון די ארבייטס-לאזע איז אזא אונגעהויער פערצווייפעלטע, איז דאך דער איינפלוס פון די קאמוניסטען נישט קיין גרויסער. א בעווייז קאן דינען דער רעזולטאט פון די פרעזידענטען-וואהלען, ביי וועלכע די קאמו-ניסטען האבען אנגעקליבען א גאנץ נישט בעדיי-טענדע צאהל שטימען.

וואס קאן מען ערווארטען פון די גרויסע מלוכות

ווען ס'צופלאקערט זיך די נייע מלחמה אין ווייטען מזרח?

די טעג דארף זיך צונויפקומען דער „קאמיטעט פון די ניינצעהן" ביים פעלקער-בונד. דער קאמיטעט וועלכער איז געוועהלט געווארען דורכ'ן פלענום פון דער פעלקער-ליגע, דארף פעסטשטעלען די רעזול-טאטען פון די אונטערהאנדלונגען ארום דעם פראָ-יעקט פון דער רעזאלוציע וועגען דער מאנדזשורי-שער פראגע.

אין דער ווירקליכקייט ווייזט אויס, זענען קיין שום אונטערהאנדלונגען נישט געפיהרט געווארען, די כינעזישע רעגירונג האט זיך בעגנוגענט דערמיט. וואס זי האט בעשטעטיגט איהר בעקאנטען שטאנד-פונקט (אז מאנדזשוריען איז א טייל פון כינע וואס איז פערכאפט געווארען מיט געוואלד דורך די יא-פאנער), ווידער די יאפאנישע רעגירונג האט אויס-געדריקט איהר צופרידענהייט דערפון, וואס דער ענין איז אפגעלעגט געווארען און פון דעם, וואס די רע-זאלוציע האט אייגענטליך נישט קיין שום ממשות-דיגען אינהאלט.

די טאקטיק פון די גרויסע מלוכות, וועלכע האט פאראליזירט דעם פרוב פון די קליינע אר-ויסצוטראגען א בעשטימטע און קלארע פעראורטיילונג פון דער יאפאנישער פערכאפערישער פאלי-טיק, איז, ווייזט אויס, בעשטאנען אין דעם, מען זאל זיך קענען ארויסדרעהען פון יעטוועדער פליכט צו קעמפען געגען דער פאליטיק פון ווילקיר און פער-כאפונגען, אבער אין הערועלבער צייט אנערקענען די גרויסע מלוכות אפיציעל נישט די טאקטיק פון ווילקיר און עס וועט איבערגעלאזט פאר אמעריקע צו בעהמען אויף זיך די איניציאטיוו פון געגענ-אקציעס געגען יאפאן, אויב אמעריקע וועט דערצו האבען חשק.

די דאזיגע אידעע האט נישט געפונען קיין אפ-קלאנג אין אמעריקע גופא, און דערווייל האט די סאוויעטען-מאכט, וועלכע דער „קאמיטעט פון די ניינצעהן" האט געוואלט צוציהען אויך צום זעלבי-גען ענין, געשלאסען א פערשטענדיגונג מיט דער נאנקינגער רעגירונג וועגען בענייען די דיפלאמאטישע בעציהונגען, וואס זענען איבערגעריסען געווארען פון זינט דער בעקאנטער רעוויזיע אין דער סאוויע-טישער געזאנדשאפט אין פעקין.

ווי עס זאל נישט זיין, דער גאנג פון די געשע-הענישען מאכט צו נישט אן די אלע פלענער פון די מלוכה-לייט אין געניף. די מערב - איראפעאישע מלוכות האבען געקענט פיהרען א טאקטיק פון אפ-שלעפען אויף וויפיל עס האט זיך געהאנדעלט וועגען דער פראגע פון מאנדזשוריען, צי וועט אויך די זעלבע טאקטיק קאנען גילטען אויך דאן, ווען עס האנדעלט זיך וועגען פערכאפען גאנצע פראווינצען פון כינע, ווען מעגליך אין די נאהענטסטע טעג וועט שטעהן די פראגע וועגען אזא וויכטיגען פונקט פון אינטערנאציאנאלען האנדעל ווי שאנהאי? די ענערגיע פון די איראפעאישע מלוכות ביים לעזען די אינטערנאציאנאלע קאנפליקטען ווייזט אויס צו זיין זעהר א קליינע. און איצט האט זיך נאך גע-מאכט אזוי, אז די שווערע קאמפליקאציעס אין ווייטען מזרח זענען צונויפגעפאלען מיט די פערוויקלונגען אויפ'ן באלקאן, אזא צוזאמענטרעף וועט נאך מעהר אפשוואכען די ענערגיע פון די איראפעאישע מלוכות, אבער דאס מאל וועט שווערער זיין זיך ארויסצודרעהען פון די דירעקטע פליכטען, וועלכע ס'ליגט ארויף דער סטאטוט פון פעלקער-בונד. אין ענגלאנד איז שוין א שטייגער דער לידער פון דער אפאזיציע לענסבורי ארויסגעטרעטען מיט דער פאָ-דערונג, אז אויפ'ן סמך פון אר"ט. זעכצעהן פון פעל-קערבונד-סטאטוט זאל יאפאן ערקלערט ווערען באָי-קאט. די דאזיגע פאדערונג ווערט אונטערשטיצט אויך אין די פראנצויזישע סאציאליסטישע קרייזען.

די פראגע בעשטעהט דערין, אויף וויפיל די נייע געשעהענישען וועלען ארויסרופען א בעווענונג אין דער איראפעאישער עפענטליכער מיינונג, דער-פון איז אנבעלאנגט די ווענדונג אין אט דער אזוי טראגישער פראגע.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–11 ביים טאג.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער - שוואכע, אלע אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנד. מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

געפֿאַלן ערמאָרדן אַלעקסאַנדער דעם II
איז ערפֿונדען אַ פֿליה=מאַשין
פֿון אַרכיוועז פֿון דער צאַרישער פּאָליציי האָט מען זיך דערוואוּסט אַלע איינצעלהייטן וועגן דעם

דער בערימטער רוסישער רעוואָלוציאָנער ניקאָלאַי קיבּאַלטשיטש, מיט וועמעס באָמבּעס מען האָט דער׳הרג׳עט אַלעקסאַנדער דעם צווייטען, איז אויך געווען דער ערשטער ערפֿינדער פֿון אַ נייעם סאָרט פֿליה־מאַשין. די רוסישע פּאָליציי האָט קיבּאַלטשיטשעס גרויסע ערפֿינדונג באַהאַלטען, און די ערפֿינדונג איז ביז איצט געבליבען אַ געהיימניש. ערשט איצט האָט מען פֿון די אַרכיוועז און דאָקומענטען פֿון דער צאַרישער פּאָליציי אויסגעפֿונען די גאַנצע מערקווירדיגע געשיכטע פֿון קיבּאַלטשיטשעס ערפֿינדונג.

די פֿליה־מאַשין, וואָס קיבּאַלטשיטש האָט ערפֿונדען, איז געווען גאָר אַן אַנדער סאָרט לופֿט־מאַשין, נישט ווי די איצטיגע אַעראָפּלאַנען און לופֿט־שיפֿען, אין וועלכע מען פֿליהט אַרום איבער דער גאַנצער וועלט אין אונזער צייט. לויט קיבּאַלטשיטשעס געדאַנק, האָט זיין פֿליה־מאַשין געדאַרפֿט אַרויפֿגעשאָסען ווערען אין דער הויך מיט אויפֿרייס - שטאָפֿען, אַזוי ווי עס פֿליהט אַרויף אין הימעל אַ ראַקעטע ביי פֿייערווערק.

אין פֿיל לענדער מאַכט מען איצט וויסענשאַפֿטליכע עקספּערימענטען מיט אַזאַ סאָרט מאַשין. מען אַרבּייט אויס פֿערשידענע סאָרטען מאַשינען און וועלכע מיט פֿערשידענע סאָרטען טיילען. מען מאַכט שוין אַפֿילו פּלענער צו פֿליהען אין אַזעלכע מאַשינען נישט נאָר איבער דער ערד, נאָר אַפֿילו העכער פֿון דער לופֿט, וואָס רינגעלט אַרום די ערד. מען פּלאַנעוועט אַפֿילו צו פֿליהען אין אַזאַ מאַשין צו אַנדערע הימלישע קערפּערס, צום ביישפּיל, צו דער לבנה.

ד׳ נישט לאַנג האָט מען אין דייטשלאַנד, אין דער שטאָט אָסנאַבּרוּק, געפּראָוועט אַ „יום־טוב פֿון דער ראַקעטענאַרטיגער פֿליה־מאַשין“, אין וועלכען עס האָבען זיך באַטייליגט געלערנטע און טעכניקער פֿון גאַנצען לאַנד. עס איז שוין ביי קיינעם קיין צווייפֿעל נישט, אַז דער נייער מין פֿליה־מאַשין־ראַקעטע האָט אַ גרויסע צוקונפֿט.

עס איז דעריבּער כדאַי צו דערמאָהנען איצט יענעם מענשען, וועלכער קאָן מיט רעכט אָנגערופֿען ווערען דער פֿאָטער פֿון דעם געדאַנק וועגען דער ראַקעטענאַרטיגער פֿליה־מאַשין. דער ערשטער ערפֿינדער פֿון דער נייער לופֿט־מאַשין איז גאָרנישט געווען קיין געוועהנליכער ערפֿינדער, און נישט קיין געוועהנליכער מענש. דאָס איז געווען ניקאָלאַי איוואַנאָוויטש קיבּאַטשיטש. ער האָט דאָס צוגעגרייט די באָמבּעס, מיט וועלכע די רוסישע רעוואָלוציאָנערען פֿון דער בערימטער פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ“ האָבען דער׳הרג׳עט דעם רוסישען צאַר אַלעקסאַנדער דעם צווייטען, דעם 1. מערץ, אין דעם יאָהר 1881.

דאָס איז געווען מיט איבער 50 יאָהר צוריק,

פֿון ב. ניקאָלאַיעווסקי

אין יענער צייט האָט מען נישט נאָר נישט גערעדט וועגען קיין פֿליה־מאַשינען, וואָס זאָלען אַרויפֿפֿליהען אין הימעל, ווי אַ ראַקעטע, נאָר מען האָט בכלל זיך נישט פֿאָרגעשטעלט קיין שום מעגליכקייט צו פֿליהען אין דער לופֿטען. אין די טעג פֿון דעם 7. ביז דעם 9. אַפּריל 1881, האָט מען ביים „אָספּעציעלער“ זיצונג פֿון פּעטערבּורגער סענאַט געפֿיהרט דעם פּראָצעס וועגען דער ערמאָרדונג פֿון צאַר אַלעקסאַנדער דעם צווייטען.

אויף דער אָנקלאַגע־באַנק זענען געזעסען 12 מענשען, מיטגלידער פֿון דער רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ“, וואָס האָט אונטערגענומען אַ קאַמפּאַניע פֿון טעראָר געגען דער צאַרישער רעגירונג, און האָט, ענדליך, נאָך אַ סך פֿערזוכען, דער׳הרג׳עט דעם צאַר.

אַ באַזונדערען אָרט צווישען די אָנגעקלאָגטע האָט פֿערנומען ניקאָלאַי קילבּאַטשיטש, דער טאַלאַנטפֿולער כעמיקער און ערפֿינדער, וואָס האָט געמאַכט די באָמבּעס. מיט וועלכע מען האָט ענדליך געטויט דעם צאַר.

אַ רעוואָלוציאָנער און אַ טעראָריסט איז ער געוואָרען גאַנץ באַוואוּסטזיניג, נאָכדעם ווי ער האָט אַלצדינג גוט דורכגעטראַכט, און ער האָט קיין מינוט נישט געטראַכט וועגען אָפּטרעטען צוריק, זיך אָפּזאָגען פֿון זיינע איבערצייגונגען און אידעאַלען. פּונקט ווי זשעליאַבּאָוו, האָט ער אויך געשטרעבט אויסצונוצען דעם פּראָצעס אין געריכט אויף צו פּראָפּאַגאַנדירען זיינע אידעאַלען.

אָבער ווען ער האָט וועגען זיי גערעדט, האָט מען אין זיינע רייד נישט געהערט דעם טאָן פֿון אַ פּאָליטיקער, אַ קעמפֿער, ווי מען האָט דאָס געהערט אין זשעליאַבּאָוס רייד.

געריידט האָט קילבּאַטשיטש רוהיג, געלאַסען און האָט געמאַכט דעם איינדרוק גיכער פֿון אַ פּראָפֿעסאָר, וואָס לערענט פֿריידליך זיינע סטודענטען אין קלאַס פֿון אוניווערזיטעט, איידער פֿון אַ 27־יאָהריגען רעוואָלוציאָנער, וואָס האָט נאָך ערשט מיט אַ מאָנאַט צוריק אָנגעפֿילט באָמבּעס מיט דינאַמיט. און אין זיינע רייד האָט ער זיך אויספֿיהרליכער פֿון אַלץ אָפּגעשטעלט אויף דעם ענטוויקלונגס־וועג, וואָס ער האָט אַליין דורכגעמאַכט. ער האָט אַלץ בעטאָנט, אַז ער איז געוואָרען אַ טעראָריסט נאָר דערפֿאַר, וואָס די געוואַלדטאַטען פֿון דער צאַרישער רעגירונג האָבען ביי איהם צוגענומען יעדע מעגליכקייט אָנצופֿיהרען אַ פֿרידליכע פּראָפּאַגאַנדע.

עס זענען אָבער געווען אַזעלכע פֿראַגען, ביי וועלכע ער פֿלעגט אין געריכט ווערען בעזונדערס אויפֿגעלעבּט. דאָס איז פֿאָרגעקומען ביים עדות זאָגען פֿון עקספּערטען כעמיקער און טעכניקער וועגען די באָמבּעס. ווען די אַלע ספּעציאַליסטען, אַלערליי פּראָפֿעסאָרען און גענעראַלען, פֿלעגען אויפֿטרעטען פֿאַר דעם געריכט מיט זייערע ערקלערונגען, פֿלעגט קיבּאַלטשיטש נישט קענען בלייבען רוהיג און גלייכגילטיג. ער האָט זיך אויפֿמערקזאַם צוגעהערט צו זייערע ערקלערונגען און האָט אָפֿט גענומען דאָס וואָרט (צו) פֿערריכטען זייערע אַ טעות אָדער עפּעס צוצוגעבּען. אַמאָל פֿלעגט ער זיך איינלאָזען אין דיספּוט מיט די עקספּערטען, און דעמאָלט פֿלעגט דער פּראָצעס אויסזעהען ווי אַ זיצונג פֿון אַ ספּעציעלער וויסענשאַפֿטליכער געזעלשאַפֿט. און עטליכע מאָל זענען די אַנוועזענדע אין געריכט ערשטוינט געוואָרען, ווען די גרויז־גרויסע עקספּערטען האָבען געמוזט צוגעבען, אַז גערעכט זענען נישט זיי, נאָר דער יונגער אָנגעקלאָגטער, וואָס איז סך־הכל געווען אַ נישט־געענדיגטער סטודענט אין אַ העכערען לעהר־אַנשטאַלט אין פּעטערבּורג.

פֿאַר אַלע אַנוועזענדע אין געריכט איז געווען קלאָר, אַז קיבּאַלטשיטש איז (אין די אַלע וויסענשאַפֿטליכע פֿראַגען טיפֿער פֿעראינטערעסירט, איידער אין די דעבּאַטען וועגען די מעטאָדען פֿון רעוואָלוציאָנערען קאַמף, כאָטש ער איז אַליין אַ רעוואָלוציאָנער און טעראָריסט. און די לעצטע ווערטער, וואָס קיבּאַלטשיטש האָט געזאָגט אין געריכט, האָבען נאָך דעם דאָזיגען איינדרוק פֿערשטאַרקט. ער האָט זיין לעצטע רעדע פֿערענדיגט מיט אַזאַ ערקלערונג:

„איך וויל דאָ מאַכען אַן ערקלערונג וועגען אַ פּריוואַטער אַנגעלעגענהייט. איך האָב אויסגעאַרבּייט און אָנגעשריבען אַ פּלאַן פֿון אַ לופֿט־מאַשין. איך האַלט, אַז מען קען דעם פּלאַן פֿולשטענדיג דורכפֿיהרען און אויפֿבויען, אַזאַ מין מאַשין און פֿליהען אין איהר. איך האָב אויספֿיהרליך איבערגעגעבען אין מיין שריפֿט דעם גאַנצען פּלאַן מיט אַלע נויטיגע צייכנונגען און אויסרעכענונגען. אַזוי ווי איך וועל שוין מסתמא נישט קענען אַכטונג געבען אויף דעם, און עס קאָן זיך אַמאָל מאַכען, אַז אימיצער זאָל אויסנוצען מיין פּלאַן, וויל איך דאָ עפֿענטליך ערקלערען, אַז דער פּלאַן איז איינער, און אַ סקיץ פֿון איהם, וואָס איך האָב געמאַכט, וועט זיך געפֿינען ביי מיין פֿערטיידיגער“.

ביי די ווערטער זענען אַלע אין געריכטס־זאַל געוואָרען זעהר אויפֿמערקזאַם. די אַנוועזענדע זשורנאַליסטען האָבען דאָס געלאָזט וויסען זייערע ציי־טונגען אין אַלע עקען וועלט. קיבּאַלטשיטש האָט אַרויסגעוויזען אַזוי פֿיל ערפֿינדערישקייט ביים מאַכען באָמבּעס, אַז אַלע האָבען אַנערקענט, אַז ער איז אַ טאַלאַנטפֿולער ערפֿינדער, מען האָט דעריבּער זיין ערקלערונג וועגען דעם פּלאַן פֿון אַ פֿליה־מאַשין געהאַלטען פֿאַר זעהר וויכטיג. אין די ציי־טונגען, בעזונדערס אין די אויסלענדישע, האָט מען דערנאָך אַ סך געשריבען וועגען דער נייער ווי־סער ערפֿינדונג פֿון קיבּאַלטשיטשען. מען האָט געפּרובּט טרעפֿען, וואָס דאָס איז פֿאַר אַ מאַשין. מען האָט אַרויסגעזאָגט פֿערשידענע מיינונגען, אָבער וויפֿיל מען האָט זיך נישט געבּראָכען דעם קאָפּ, האָט מען גאָרנישט געטראָפֿען.

אַזוי ווי קיין איינצעלהייטען וועגען קיבּאַלטשיטשעס ערפֿינדונג האָט קיינער נישט געקאָנט אַרויסקריגען פֿון דער רוסישער פּאָליציי, איז די געהיימניש געבליבען נישט אויפֿגעקלערט, און מיט דער צייט האָט מען וועגען דעם פֿערגעסען. נאָר ספּעציאַליסטען, וואָס פֿאָרשען אויס די געשיכטע פֿון לופֿט־פֿליהעריי, דערמאָהנען פֿון צייט צו צייט, אַז אַמאָל האָט אַ יונגער רוסישער געלעהרטער און רעוואָלוציאָנער - טעראָריסט געמאַכט ביי זיין פּראָצעס אַן ערקלערונג וועגען אַן ערפֿינדונג פֿליה־מאַשין, אַז די ערקלערונג האָט געמאַכט אַ גערודער אין דער וויסענשאַפֿטליכער וועלט און האָט אַרויס גערופֿען גרויסע האָפֿנונגען, אָבער מיטן טויט פֿון דעם רעוואָלוציאָנער איז די זאַך געבליבען אַ סוד אויף אייביג.

(סוף מאָרגען).

קלאַנג=קינאָ=טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פֿאָלג. טעג!
דער שענסטער וועלט-פֿילם א. נאָמען:
לופֿטשיף L. A. 3
אויסערגעוועהנליכע דראַמע
פֿון העלדישקייט און ליבע.
אין די הויפּט-ראָלען:
Jack Holt, Fay Wray
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע
אָנהויב פֿון די פֿאַרשטעלונגען מעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 א זייגער בייטאָג.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פֿאַר
אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל. 127-81
שפּרעכשטונדען פֿון 12—2 און פֿון 5—7
נעמט אויך אָן אין לאַטשניצע זגערזשער 17 פֿון 11—2
אין כעלמי פֿון 8—9 פֿריה.

אַלטער געלב
אַנ׳אַוואַנטורע
פֿון ראָמאַן: „נאַהידאַ באַנאַשעק“

— 2. —

ער האָט געטראָגען הויזען פֿון [illegible] ספּאָרט-זאָקען, אַ בּראָן-קראַגען און דעם מאַנטעל פֿערוואָרפֿען איבער די אַקסלען. אַ בחור פֿון אַ יאָהר דרייסיג. כ׳מוז מודה זיין. ער האָט אויסגעזעהן מאַיעסטעטיש, קיין אַנדערער אויסדרוק לאָזט זיך נישט בענוצען. ער איז געגאַנגען מיט בעזאָכטע טריט, ווייזט אויס, אַז ער האָט אין ערגעץ נישט געאיילט. אָבער לאַנג קוקען אויף איהם האָב איך נישט געקענט, ער האָט באַלד דערשפּירט אויף זיך מיינע אויגען און געקוקט אַנגעשטרענגט אויפֿ׳ן בוים, הינטער וועלכען כ׳בּין געלעגען. כ׳ווייס נישט צי דאָס, צי עפּעס אַנדערש האָט איהם געלעקט אהער-צו. כ׳רעכען. אַז ס׳איז מיר שוין צופֿעליג, ווייל ער איז אַלץ געגאַנגען מיט פֿעמעליכע ציילאָזע טריט.

אסתר האָט איבערגעריסען אויף א רגע, אַרויסגענומען פֿון איהר זיידענעם טאַרבעלע אַ פּאַפּיראָסען-טעשעל און אַלע דריי האָבען פֿערר׳ויכערט: — נאַהידאַ בחורים, מיט גרויסע, קונציג אַרויסגעלאָזטע קנוילען רויך, סאַראַ האָט קאָקעטיש פֿערצויגען און געשיקט שמאָל-בלויע פֿעמעליכע פֿאַסקעלעך אין חלל אַריין, קוקענדיג דאַ אויף זיי, דאַ אויפֿ׳ן קליינעם געלבליכען פּאַפּיראָסעל. אסתר ווידער האָט גערויכערט פּשוט, מיט עלעגאַנטער נאָכלעסיגקייט. זי האָט ווייטער דערציילט:

— ווען ער האָט מיך דערזעהען האָט ער מיר נישט אויסגעשריגען פֿון איבעראַשונג, זיין בּיס האָט אַ גאַר באַלד צוריק אויפֿגעשיינט מיט אומגעוועהנליכער רו, און אויסשטעקענדיג צו מיר די הענט, האָט ער שטיל און גוטמוטיג געזאָגט:

— אַ שטיל [illegible] וואָס טוט איר [illegible] [illegible] מיין טיפֿסטע טרויער פֿאַר אייך [illegible]

ס׳איז מיר אַ בּיסעל לאַנגווייליג אַליין.

דאָס האָב איך דאָך איינגענטליך געוואָלט הערען פֿון איהם. ווען ער גייט זיך, נאָכ׳ן בעמערקען מיך, גלייכגילטיג ווייטער, וואָלט דאָס מיר נישטקשה וויי-געטון און דאָס נישט בלויז, ווייל כ׳בּין נישט בכוח צו פֿעראינטערעסירען איהם, נאָר כ׳האָב פּשוט געוואָלט קומען מיט איהם אין בעריהרונג. און גראַד אָט צוליב דעם האָט מיך געמאַטערט אַנ׳איינבילדונג, אַז ער איז מיך חושד, דאָס כ׳האָב איהם בכיוון אָפּגעוואַרט. איך האָב, אַלזאָ נישט געוואוּסט, ווי צו האַנדלען און בין געבליבען אַ ווײַלע צוטומעלט. כ׳האָב מיך אָבער באַלד בערעכענט, אַז דאָס קען בעשטעטיגען זיין חשד; כ׳האָב עס אַלזאָ געלאָזט זיין, ווי ס׳גייט און איהם דערלאַנגט די האַנד. ער האָט זי אַ קושׁ געטון דעליקאַט און שמעוודיג.

מיינע פֿריינדינס, יעצט ווען איהר מיך אפֿשר אויסהערען צו פֿערשטיין, אָבער הערט מיך אויס. כ׳האָב נישט געהאַט דאָס גליק און די פֿרייד צו זיין אַ מוטער, ס׳איז אפֿשר איבעריג צוצוגעבען, אַז כ׳האָב שטענדיג געטרוימט וועגען דעם און דאָס האָט זיך ביי מיר פֿערבונדען מיט אַ פֿאָרשטעלונג וועגען אַ דערוואַקסענעם זון, וועם אָט אַזוי מיר קושען די האַנד.

געדענקט פֿריינדינס, אַז כ׳בּין נישט קיין מיידעל פֿון אַכצען יאָהר; דאָס זענען נישט קיין ראָזע נעפּלען, נאָר איבערלעבונגען פֿון אַ בעשטענדיגער פֿרוי.

ער האָט זיך צוגעזעצט היימיש. אָבער עפּעס וואָס שעמעוודיג זיין געפֿרעגט:

— וואָס מאַכט איהר עפּעס, ווי גייט עס אייך? — דערציילט מיר אַלץ, מיר האָבען זיך דאָך [illegible] לאַנג [illegible] געזעהען.

ס׳ [illegible] [illegible] [illegible] בעמערקען [illegible] דער [illegible] [illegible] [illegible]

בעקאַנטען. ער איז אָבער געווען אַזוי נאַטירליך און ער האָט אַזוי גוט געקוקט, אַז כ׳האָב באמת פֿערגעסען ווי כ׳דאַרף זיך צו האַלטען און כ׳האָב איהם געענטפֿערט, ווי מיר וואָלטען געווען בעקאַנט פֿון לאַנג. מיר האָבען געפּלוידערט אפֿשר אַ האַלבע שעה. איך האָב שוין גאָרנישט געדענקט, ווי לאַנג מיר קענען זיך, מיטאַמאָל רופֿט ער זיך אָן:

— מיין טייערע לעהרערין, איהר זענט באמת נישט בייז, וואָס כ׳האָב זיך דורך די גאַנצע זעקס יאָהר נישט געוויזען פֿאַר אייך?

כ׳בין געבליבען געפּלעפֿט. אַזוי פֿלעגען מיך רופֿען די שילער פֿון מיין מאַן, וואָס איז טאַקע שוין זעקס יאָהר טויט, איז אַלזאָ מעגליך, אַז דאָס איז איינער פֿון זיינע שילער?

— ווער זענט איהר? — האָב איך איהם געפֿרעגט.

ער האָט אויף מיר אַ קוק-געטון, גלייך די פֿראַגע וואָלט איהם געשטעלט זיין פֿאָטער.

כ׳האָב זיך איינגעקוקט אין איהם — אָך, לוציאַן דאָס ביסט... דאָס זענט איהר?

— ערשט יעצט דערקענט איהר מיך? כ׳האָב געזאָגט אַ ליגען:

— כ׳האָב געוואוּסט, אַז איהר זענט אַ שילער פֿון מיין מאַן, אָבער ווער זאָל גלויבען, אַז איהר זענט אַ פּיראַזנצוואַנציג יעהריגער בחור?

כאָטש די בענעגעניש האָט פֿערלוירען איהר משונה׳דיגקייט, האָט מיר גאָרנישט באַנג-געטון, פֿערקעהרט, כ׳האָב מיך דערפֿרייט מיט איהם. צי ער איז געווען גייסטרייך? — אָ, זעלטען-ווער וועט זיך מיט איהם פֿערגלייכען. ער האָט געשפּרודעלט מיט לעבען און יוגענט.

איך האָב מיך אויפֿגעשטעלט און מיר האָבען שפּאַצירט. ער האָט כסדר ליב געפּלוידערט, דערציילט זיינע געניג רייכע שפּאַצירונגען פֿאַר די זעקס יאָהר. ער האָט געזעהן און פֿאַר די אויגען האָבען זיך אויפֿגעוויקעלט בילדער אין פֿאַרבען.

— לאָמיר גיין אין באָרג-דורכגאַנג — האָט ער לסוף געזאָגט.

איך האָב מסכים געווען, אָבער אַז מיר זענען צוגעגאַנגען — צו דערגאַנגען האָט יעדער מורא

געהאַט אַראָפּצוגיין. ער האָט מיר פֿערלייגט צו הילף זיינע הענד, און איידער איך האָב צייט געהאַט צו ענטפֿערען האָט ער מיך אויפֿגעהויבען לייכט. ווי אַ פֿעדער.

אַ מאָדנע געפֿיהל איז דאָס, ווען אַ פּאָר פֿעסטע הענד רייסען זיך אַפּ פֿון באָדען און די בלייבסט אין זיי ליגען ווי אין אַ הענג-וויגעל און גאָר די שווערקייט פֿון דיין קערפּער ווערט שוועבעדיג-לייכט. כ׳האָב געשפּירט, אַז כ׳ווער רויט. כ׳האָב אַ קוק-געטון אויף איהם — דער ווער איז געווען עטוואָס געפֿעהרליך; ער האָט אַלזאָ די גאַנצע צייט געמוזט קוקען פֿאַר זיך. אָבער שוין גאָר אונטען האָט ער אויף מיר א קוק-געטון, — ער האָט מיך געגעבען אַ שטעל-אַנידער, ווי געטראָפֿען דאָרך אַ בליץ, געמאַכט אַ טריט צוריק, און אין זיינע אויגען האָט זיך געמאָלט אַ משונה׳דיגער אַנגסט. באַלד אָבער האָט ער צוריק געוואונען די גאַנצע רוהיגקייט. ער האָט מיך אָנגענומען פֿאַר די האַנד, ווי אַ קליין מיידעלע. ווייזט אויס, אַז ער האָט געוואָלט ווירקען אויף מיר מיט זיין גרינגשעצונג. אָבער איך האָב מיך געקאָרטשעט אונטער זיין בעריהרונג, ער איז מיט מיר אָפּגעגאַנגען אַזוי אַ שפּאַר שטיקעל וועג. דערנאָך, קוקענדיג מיר אין די אויגען (פֿון פּאַטערלעך, האָט ער שטיל, ווי ער וואָלט געוואָלט אָפּלענקען די אַכטונג פֿון זיין רעדען, געזאָגט:

— אַלץ, וואָס איהר לעבט איבער, טייערער פֿריינד, איז מענשלעך און נאַטירליך.

פֿערשטייט מיך גוט! — מיין מאַנס אַ תלמיד, יונגער פֿון מיר מיט אַ טוץ יאָהרען. אָבער פֿון איהם איז געגאַנגען אַזאַ קראַפֿט, אַז כ׳האָב נישט געהאַט דעם מוט איהם אָפּצושטופּען, אַז ער זעהט מיך דורך און דורך.

אָט דאָס, מיינע טייערע, איז מיין קליינע אַוואַנטורע.

— און ווי האָט זי זיך געענדיגט?

— מיט אַ „לחיים“, מיינע ליבע, איבער אַ גלעזעל קאָניאַק.

— און אַזוי וועלען מיר אויך פֿערענדיגען די דערציילונג — האָט צוגעגעבען נאַהידאַ באַנאַשעק, אָנגיסענדיג די גלעזלעך.

(סוף).

פאַר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“

משה בראָדערזאָן.

ווינטערדיגס

.1

ווינטען

וואו – וואו – וואו – וואו –
איז נישטאָ קיין שנייען ?
וואו – וואו – וואו – וואו –
וועלען מיר פאַרוויען...
וואו – וואו – וואו – וואו –
האָבען מיר פאַרמיסטען ?...
וואו – וואו – וואו – וואו –
וועלען מיר פאַרשיטען...
וואו – וואו – וואו – וואו –
זעגען שוואַרצע פלעקען ?
וואו – וואו – וואו – וואו –
וועל'מיר זיי פאַרדעקען...
וואו – וואו – וואו – וואו –
שוואַרצקייט דורכגעלאָזען ?
וואו – וואו – וואו – וואו –
דאַרפען מיר פאַרבלאָזען ?

.2

קראַקעריי

קראַקע – קראַקע – קראַקעריי !
ס'איז שוין דאָ דער ווינטער
מיט אַ פראָסט-געקנאַקעריי,
ווייסע זיידען שפּינט ער,
קראַ – קראַ – קראַ.
קראַקע – קראַקע – קראַקעריי !
ווערען הימלען שטאַרע,
אויף דער וועלט און אויף דער פריי
פאַרט אַ נייער פּרעה,
קראַ – קראַ – קראַ !
קראַקע – קראַקע – קראַקעריי !
צו דער ווייסער טהרה
פאָרט אַנ'אורח שפּאַגל-ניי —
מאַכט פאַר איהם אַ וואַרע !
קראַ – קראַ – קראַ !
קראַקע – קראַקע – קראַקעריי,
זאַווערוכע-דרייער !
באַלד וועט זיין אַ קלינגעריי :
ס'פאָהרט דער פעטער שניטער !
קראַ – קראַ – קראַ !

——=):O:(=——

דער לייב, דער בער און דער פוקס

אַ לייב מיט אַ בער האָבען ערגעץ געקראַגען פאַר זיך פלייש און האָבען נישט געקאָנט זיך מיט'ן פלייש צוטיילען. האָבען זיי אָנגעהויבען צו שלאָגען זיך, און קיין איינער פון זיי האָט נישט געוואָלט נאָכגעבען. זיי האָבען זיך געשלאָגען און געשלאָגען, ביז זיי זענען מיד געוואָרען און זענען געבליבען ליגען אָהן כוחות. אַ פוקס האָט דערזעהען דאָס שטיקעל פלייש האָט ער עס אַ כאַפּ געטון און איז מיט דעם אַנטלאָפען.

דער יונגער מייסטער ביים שניצן א פערדעל פון האלץ

אויער האָן און קאַמער הויז

פון ה. גאַלד

אויער-אויער-אויער-האָן !
די מעשה הויבט זיך אָן

קרייעט דער האָן : קו-קו-רי-קו ! ענטפערען אַלע הענער : קו-קו-רי-קו ! ווערט ליכטיג-טאָג. כאַפּען זיך אויף אַלע הינדעלעך-קינדער און זיי קרייען קינדיש פּיפּסענדיג :

— פּיפּס ! פּיפּס ! פּיפּס !

זאָגט זיי נאָך די מאַמע-הון :

— נישט אַזוי קרייעט מען ! שטיל, קינדער. הערט זיך בעסער צו ווי דער טאַטע קרייעט. אָט אַזוי קרייעט מען ביי לייטען !

לויפט אָן דער טאַטע-האָן מיט כעס :

— קו-קו-רי-קו ! לאָז די קינדער פּיפּטשען ! פּיפּס ! פּיפּס ! גוט אַזוי, קינדער. מאַמע, וואָס לאָזטו נישט די קינדער לעבען ? קו-קו-רי-קו !

אַזוי ווערט שוין די מאַמע ברוגז. אָבער דעם טאַטע-האָן זאָגט זי גאָרנישט. גייט זי, זעהט זי אַ קעסטעלע מיט שטרוי, קוואָקעט זי, און זעצט זיך אַוועק :

— קוואָ-קוואָ ! אין דעם קעסטעלע האָב איך אויסגעטראָגען מיינע שיינע הינדעלעך-קינדער. קוואָ-קוואָ ! מיינע קינדער.

שטיל און שטילער קוואָקעט זי אַ ברוגז'ע אויף דעם טאַטע-האָן. לייגט אַ ניי איי'עלע. און שלאָפט איין, וואַרעמדיג איהר ניי אייעלע.

שמייכעלט זי אין שלאָף, ווייל זי זעהט אין חלום אַ גרויסען שיינעם צוגעפּוצטען קאַמער, אויסגעבעט איינגאַנצען מיט שטרוי. דער קאַמער איז פול-פול מיט קליינע הינדעלעך-קינדערלעך. און איבער זיי שטייט דער טאַטע-האָן. און אַלע צוזאַמען קרייען אַזוי שיין :

— קו-קו-רי-קו !

קאַמער-קאַמער-קאַמער-הויז !
די מעשה לאָזט זיך אויס !

מיין „יאַסעלע“ הענגט אויפ'ן וואַנט

איך בין אַריין צו אונז אין קלאַס און איך האָב געזעהן: מיין „יאַסעלע“ הענגט אויפ'ן וואַנט.

מיין „יאַסעלע, וואָס האָט זיך פאַרבלאָנדזשעט“ איך האָב איהם אויסגעמאָלט אויף אַ גרויסען פּאַפּיר, הענגט ער איצט אויפ'ן וואַנט.

אַלע מאָל בעהמט דער לעהרער, וואָס אַ קינד האָט עפּעס געמאָלט, און הענגט אויף אויפ'ן וואַנט היינט הענגט מיין יאַסעלע.

איך האָב גאָר פריהער נישט געזעהען ס'איז אַ גרויסע אויגען ער האָט. קוקט ער גלייך אויף מיר, ס'אַראַ געלעכטער, ווי ער קוקט און לאַכט!

איך קאָן זיך קוים איינהאַלטען פון געלעכטער.

— יאַסעלע בער, וואָס לאַכסטו אַזוי?

אינמיטען האָט מיך געפרעגט עפּעס דער לעהרער.

איך האָב נישט רעכט דערהערט און איך האָב אַ זאָג געטון:

— יאַסעלע...

האָבען זיך אַלע קינדער צולאַכט.

— וועלכער יאַסעלע? — פרעגט דער לעהרער.

— יענער, וואָס הענגט אויפ'ן וואַנט... — האָבען אַלע קינדער געשריגען.

און איך ווייס נישט, וואָס דער לעהרער האָט געפרעגט.

מאַריע מאָלאָדאָווסקי.

בינעלער

(אַנ'אוקראַינישער מאָטיוו)

איינס, צוויי, דריי
אָדער-לידער-ליי
ס'זענען בינעלעך געוועזן,
איך האָב זיי אַליין געזעהען,
איינס, צוויי, דריי,
אָדער-לידער-ליי.

האָניג האָבען זיי געמאַכט
פון פרימאָרגן ביז פאַרנאַכט
איינס, צוויי, דריי,
אָדער-לידער-ליי.

האָט מען בינעלעך פאַרטריבען
און דעם האָניג אויסגעשעפּט,
איינס, צוויי, דריי,
אָדער-לידער-ליי.

פראַגעס און ענטפערס

— ווייס געשפּרייט,
שוואַרץ געזייט,
ווער עס לייענט,
דער פאַרשטייט.
— — — — — — — —
— אַ בוך.
* * *
— ווייס געשפּרייט,
שוואַרץ געזייט,
וואו מען שיקט
דאָרטען גייט.
— — — — — — — —
— אַ בריף.
* * *
גלאַט ווי סאַמעט,
ווייס ווי שניי ;
מ'קוקט זיך איין —
זעהט מען צוויי.
— — — — — — — —
— אַ שפּיגעל.
* * *
— הויך ווי אַ מויער,
גראָב ווי פויער,
זיס ווי צוקער,
ביטער ווי גאַל.
— — — — — — — —
אַ בוים מיט פּירות און מיט בלעטער

די קאַץ וויל כאַפּן ענטלאַך

פון לעאָן עלבע

די קאַץ האָט דערזעהען ענטלעך. קלערט ביי זיך די קאַץ :

— אָט זיי וועט מיר גאָר זיין לייכט צו כאַפּען, לייכטער ווי מייז, זיי געפעלען מיר זעהר שטאַרק, אָט די ענטלעך. אויסזעהען זעהען זיי אויס ווי פייגעלעך, אָבער פליהען קאָנען זיי מסתמא נישט. ... איך זיי טאַקע קאָנען כאַפּען, וואָס דען? איבּיג כאַפּען מייז? עס איז שוין מיאוס געוואָרען! לאָמיך אַמאָל פּערזוכען אַנ'ענטעל.

און די קאַץ האָט שוין געוואָלט אַ לאָז טון זיך צו די ענטלעך און אַ כאַפּ טון — אַ פריהער איינעס, און דערנאָך צוויי, וויפיל עס וועט זיך וועלען און וויפיל עס וועט זיך לאָזען.

אַזוי האָט זי געטראַכט, די קאַץ, באַלד אָבער האָט זי זיך בעדעכענט, אַז עס טויג נישט צו כאַפּען אַנ'ענטעל, ווען אַלע ענטלעך זעגען איבאַיינעם, זיי קאָנען זיך נאָך אָננעהמען איינע פאַר די אַנדערע, אָדער זיי קאָנען גאָר מאַכען אַ געוואַלד, און די מאַמע זייערע וועט קומען צו לויפען און דער טאַטע אויך, און עס וועט זיין שלעכט, און אַנשטאָט צו כאַפּען ענטלעך קאָן מען נאָך כאַפּען אַ פּסק.

בעסער איז איך זאָל אָפּוואַרטען, ביז איין ענטעל וועט זיך אָפּטיילען פון דער סטאַדע, און אָט דעמאָלט וועל איך געבען אַ שפּרונג און אַ כאַפּ, און עס וועט זיך אַפילו קיין פּיפּס נישט הערען.

האָט די קאַץ געוואַרט און געוואַרט ביז זי האָט דערזעהען איין ענטעל לויפענדיג אַליין, האָט זי אַ זאָג געטון צו זיך מיט שמחה !

— אָט איצטער האָב איך עס !

און זי האָט זיך אַ לאָז געטון נאָך דער אָרימער ענטעלע און זיך געיאָגט נאָך דעם און געיאָגט זיך. די ענטעלע איז געלאָפען מיט אַלע כוחות, אויף וויפיל די קורצע פיסעלעך האָבען געקאָנט דינען, אָבער די קאַץ איז געווען פלינקער פאַר איהר און די קאַץ וואָלט זי זיכער געכאַפּט. נאָר איידער די קאַץ האָט זי געקאָנט דעריאָגען, האָט זיך אַ טייך בעוויזען, און די ענטעלע האָט זיך דערמאָנט אַז טאַטע-מאַמע האָבען זי געלערנט שווימען, איז זי אַריינגעשפּרונגען גלייך אין טייך און האָט גענומען שווימען, פאַר דער קאַץ האָט זי שוין מעהר קיין מורא נישט געהאַט. ווייל זי האָט נאָך קיינמאָל אין איהר לעבען נישט געזעהען אַ קאַץ שווימענדיג.

און די קאַץ איז טאַקע געבליבען שטיין ביים ברעג טייך, אַזוי ווי אַנ'אָפּגעשמיסענע און האָט געקוקט ווי די ענטעלע שווימט זיך איבער'ן וואַסער און גאָרנישט!

— וואָס טוט מען איצטער? — האָט די קאַץ צו זיך גערעדט, — אָ, ווען איך קאָן נאָר שווימען! פאַרוואָס האָבען טאַטע-מאַמע נישט געלערנט מיך שווימען? אָט איצט וואָלט דאָך דאָס מיר צוניץ געקומען! אַ! אַזאַ פּערדרוס! נאָר עס איז קיינמאָל נישט שפּעט צו לערנען זיך! שאַ, אָט שווימט אַ הונט, מען דאַרף איהם בעטען, ער זאָל מיך לערנען שווימען.

און די קאַץ האָט גענומען רופען דעם הונט :

— מיאַו!

האָט דער הונט געענטפערט פון טייך :

— האַו !

זאָגט די קאַץ :

— קום אַהער, לערן מיך אויס שווימען.

מאַכט דער הונט :

— אַוועק, איך האָב דיך פיינט !

זאָגט די קאַץ :

— מאַלע, וואָס דו האָסט מיך פיינט. אָבער איצטער האָב איך מיט דיר צו רעדען [illegible] געגען ענין.

פרעגט דער הונט :

— וואָס ?

ענטפערט די קאַץ :

— איך וויל דו זאָלסט מיך לערנען שווימען.

פרעגט דער הונט :

— און וואָס וועסטו מיר דערפאַר געבען? אַ געשמאַק'טע מויז ?

ענטפערט די קאַץ :

— אַ האַלבע ענטעל.

מיינט דער הונט, אַז די קאַץ האָט [illegible] געגנבעט אַ געבראָטענע ענטעל און זי וועט איהם געבען אַ האַלב דערפון, און הונגעריג איז דער הונט געווען, מאַכט ער צו דער קאַץ :

— רעכט! קום וועל איך דיך לערנען שווימען.

איז דער הונט צוגעשוואומען צום ברעג און די קאַץ איז אַרויף אויפ'ן הונטס רוקען, און דער הונט האָט גענומען שווימען, און דער קאַץ האָט גענומען וואַרפען ווי אין אַ קדחת, ווייל פאַר וואַסער האָט זי מורא געהאַט ווי פאַר פייער.

— וואָס טרייסעלסטו זיך? האָסט מורא?

— גאָר אַ ביסעל !

שווימען זיי ווייטער, אָבער די קאַץ האָט מורא; מאַכט זי צום הונט:

— נו, לאָמיר שוין שווימען צוריק, איך רעכען, אַז איך וועל שוין קאָנען שווימען.

זאָגט דער הונט :

— אָבער די האַלבע ענטעל וויל איך, ווייל איך בין טויט הונגעריג.

זאָגט די קאַץ :

— מאָרגען !

האָט אָבער דער הונט נישט געוואָלט וואַרטען און עס איז גלייך געוואָרען אַ קריג צווישען זיי און די קאַץ איז קוים אַנטלאָפען מיט אַ נאַסער פּעלץ.

ווען די קאַץ האָט אָפּגעכאַפּט דעם אָטעם און זי האָט דערזעהען אַז זי האָט נישט פאַר וועמען מורא צו האָבען, האָט זי צו זיך אַליין געזאָגט:

— אויף כפּרות! איך דאַרף נישט קיין ענטלעך און איך וויל נישט שווימען, איך וועל מיר בעסער אַריין אין הויז און כאַפּען אַ מויז.

אַ פלעקעלע אַריין, אַ פלעקעלע אַרויס — די מעשה איז ווידער אויס.

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

מיטוואך, 11 יאנואר — י"ג טבת תרצ"ג

זון־אויפגאנג 7.45
זון־אונטערגאנג 3.39

פון האנדעלס־געריכט

געריכט שיקט צוריק ביטעס וועגן „נאַדזאר" און אופּאדלאשטש, ווייל... די סוחרים האבען נישט קיין געלד אויף דעם געריכט־אפּצאהל...

דעם 21־טען נאָוועמבער פ. י. האָט די פירמע „א. י. מאַרקאָוויטש", הויט און דעטייל־פערקויף פון קאָנפעקציע (נאַוואמיעיסקא 8) אפּגעגעבען א ביטע וועגען א „נאַדזור". די פירמע עקזיסטירט אין לאָדז אַנ'ערך 50 יאָהר, און ווערט גערעכנט פאַר איינע פון די סאָלידסטע קאָנפעקציע־פירמעס אין לאָדז.

צוליב אָבער דעם שווערען און לאַנג־דויערענ־דען קריזיס, איז זי געצוואונגען געוועזען צו בעטען א „נאַדזור" אויף 3 חדשים.

די פּאַסיווען דערגרייכען אַ סומע פון 146.991.60 זל. דער פערמעגען פון דער פירמע דערגרייכט אַ סומע פון 49.144.60 זל.

מחמת דעם, וואָס די געריכט־קאָסטען זיינען ביז איצט נישט אָפּגעצאָהלט געוואָרען, האָט זיך דער ענין די גאנצע צייט נישט געפונען אויף די געריכט־זיצונגען, און נעכטען איז די ביטע צוריק־געגעבען געוואָרען דער פירמע.

* * *

צוליב דער זעלבער סיבה, האָט אויך דאָס געריכט צוריקגעגעבען די ביטע פון דער פירמע „ס. מ. פינטשעווסקי" (קאַראָלאַ 5) וועגען פעפ־עפענטליכען איהר אַנ'אופּאַדלאַשטש.

דער רעיענט טראיאנאווסקי אין פער'משפט געווארען

(2) די סענסאַציע פון לאָדז איז מיט עטליכע חדשים צוריק געווען דער אַרעסט פונ'ם אַלטען נאָטאַר טראַיאַנאָווסקי, וועלכער איז בעשולדיגט גע־וואָרען אין צואייגענונג.

די לוסטראַציע־קאָמיסיע פון דער גענעראַל־פּראָקוראַטור, וועלכע איז דאַן אַרויסגעשיקט געוואָ־רען קיין לאָדז צו קאָנטראָלירען די רעכנונגען אין די נאָטאַר־קאַנצעלאַריעס האָט דאַן, בעמליך, פעסט־געשטעלט, אַז ביי דעם רעיענט טראַיאַנאָווסקי (פּיעט־ריקאָווער 47) פעהלען עטליכע צעהנדליג טויזענ־ט זלאָטעס.

אויף דעם סמך האָט מען דעם אַלטיטשקען רעיענט אַרעסטירט (74 יאָהר אַלט), און נאָכ'ן אויספאָרשען דעם ענין איז ער נעכטען געשטאַנען פאַר'ן געריכט.

דער בעשולדיגטער האָט זיך נישט מודה געווען אין צואייגענען זיך 22000 זלאָטעס פון איינקאַ־סירטע שטעמפעל־אָפּצאָהלען.

נאָך דער פערטיידיגונגס־רעדע פונ'ם אַדוו. פיאָטר קאָן, האָט דאָס געריכט אַנערקענט וועגען־טראַיאַנאָווסקין אַלס שולדיגען אין צואייגענען זיך 22.000 זל. און פערמשפט איהם אויף אַנדערהאַל־בען יאָהר טורמע, אָבער מחמת זיין עלטער און קראַנקהייט איז די שטראָף אָפּגעלייגט געוואָרען אויף דריי יאָהר.

חוץ מזה איז ער פערמשפט געוואָרען צו בע־צאָהלען 5000 זל. שטראָף, אָדער פופציג טעג אַ־רעסט וועלכע קענען נישט אָפּגעלעגט ווע־ען.

די סומע פון 22.000 זלאָטעס, ווי מ'שמועסט, זאָל מען האָבען אויסגעגליכען.

וועגען עקספּארט פון פוילישע סחורות קיין פּאלעסטינע

קאמוניקאט פון דער פויליש־פּאלעסטינער האנדעלס־קאמער אין תל־אביב

לויט די דערהאַלטענע אינפאָרמאַציעס פון דער פּאַלעסטינא־פּוילישער האַנדעלס - קאַמער שטעהען נישט אַ סך פּאַלעסטינער פירמעס, וואָס פיהרען אַנ'עקספּאָרט פון פּוילען אויף די הויך פון זייערע אויפגאַבען.

די לאָדזער האַנדעלס־קאַמער טיילט דערום מיט אַז די פוילישע פירמעס, וועלכע דערהאַלטען פון פּאַלעסטינע פּראָפּאָזיציעס וועגען עקספּאָרט־טראַנ־זאַקציעס דאַרפען אין אייגענער אינטערעס זיך ווענדען צו דער פּאַלעסטינע - פוילישער האַנדעלס־קאַמער אין תל־אביב וועגען דעם פער־מעגען־שטאַנד און סאָלידקייט פון די בעטרעפענדע פּאַלעסטינער פירמעס.

היינט און פאלגענדע טעג!
מעכטיג מייסטערווערק, פול מיט עמאָציעס און סענסאַציעס
דאקטאר פראנקענשטיין
טראַגעדיע פון א געלערנטען, וועלכער האָט בעשאַפען אַ קינסט־ליכען מענש — אַ מאָנסטרום.
אויסערן פּראָגר.: „אייבינער פלאם"
אינטערעסאַנטער פילם פון פּרימיטיווען לעבען און די זיטען פון די איינוואוינער פון ניי־פּאַלינעזיע.
צוליב'ן גרויסען מעטראַזש פון די בילדער, זיינען די סעאַנסען 3.40, 6.20 און 9.10 אָוונד.
פּאָפּולערע פּרייזען פון די פּלעצער. הנחה־בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען.
דער זאַל איז שטאַרק בעהייצט.
אויפ'ן 1־טען סעאַנס: באַלקאָן – 49 גר. פּאַרטער – 75 גר.

א „גבור" וואס „הייבט" אקאסטען גארן

וועט זיצען 8 חדשים אין תפיסה

(2) דעם 14־טען נאָוועמבער, איז פון טויער פערשוואונדען געוואָרען אַ קעסטעל גאַרן פון 230 קילאָ אין דער ווערט פון 500 זל.

דער אייגענטימער פון דעם גאַרן איצק אַל־טער האָט געמאָלדען דער פּאָליציי, אַז ער האָט אַ חשד, אַז דאָס „שטיקעל אַרבייט" האָט אויסגע־פיהרט דער בעל־עגלה סטאַניסלאַוו מיכאַלטשיק, וועלכער איז בעקאַנט פאַר אַ „גבור".

מיכאַלטשיק האָט זיך מודה געווען אין דער גנבה.

אויף דער נעכטיגער געריכט־פערהאַנדלונג האָט ער געלייקענט, אַז ער האָט נאָר אָפּגעטראָגען דאָס פּעקעל פאַר 20 זל. וואָס אַנ'אומבעקאַנטער האָט איהם געגעבען, ער זאָל עס אָפּטראָגען אויף קאַמיענאַ 11.

די עדות האָבען אָבער פעסטגעשטעלט, אַז די גנבה האָט ער אויסגעפיהרט אויף פּאָלודניאָוואַ 22, וואו ס'זיינען שפּעטער געפונען געוואָרען עט־ליכע זעק מיט גאַרן.

דאָס געריכט האָט דעם „גבור" פער'משפט אויף 8 חדשים תפיסה.

אומזיסטע וויזעס אויסער דער קוואטע בעקומען סטודענטען, וואס פאהרען שטודירען אין די פעראייניגטע שטאטען

(2) ווי די לאָדזער אָפּטיילונג פון עמיגראַנטען־סינדיקאַט טיילט מיט, איז שוין איצט חל די נייע פעראָרדנונג פון פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען, לויט וועלכען אַלע סטודענטען, וואָס ווילען פאָהרען שטודירען אין די פעראייניגטע שטאַטען, בעקומען אומזיסטע וויזעס אויסער דער קוואָטע.

זיי מוזען אָבער איינלעגען אַ קוויטע וואָס ווערט פעסטגעשטעלט דורכ'ן עמיגראַציע־קאָמיסאַר. די קוויטע איז אַ בעוואָרעניש, אַז נאָכ'ן ענדיגען שטו־דירען, וועלען זיי צוריקקעהרען אין זייערע היימ־לענדער.

אלטע הינט־פרעסער...

(א) זייט אַ געוויסע צייט האָבען אין ווידזעיו און אין די אַרומיגע דערפער אָנגעהויבען צו פער־פאַלען ווערען הינט.

די פעראינטערעסירטע פערזאָנען האָבען זיך אין ענין אָנגעהויבען חוקר ודורש צו זיין, און מ'איז דערגאַנגען, אַז אין דער „הינטישער אַפערע" זיינען פערמישט 2 פערזאָן, ווי דהיינו: איינער, אַ געוויסער פּאַפּיעלסקי, וועלכער כאַפּט די הינט, און אַ צווייטער — סקופּינסקי, וועלכער קוילעט זיי.

דאָס פלייש פלעגען זיי אַליין פערציצען פאַר זיך אויף ביפשטעקסען און געבראָטענס במקום קאַלב־פלייש, רינד־פלייש, און געגדזולעך, און דאָס הינטישע שמאַלץ פלעגען זיי פערקויפען אַלס אַ מעדיצינישע מיטעל...

דאָס געריכט האָט נעכטען געפּסקנט, אַז זיי דאַרפען ביידע זיצען 7 טעג.

אפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ק. ליינוועבער (פרייהייטס־פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1), וו. דאַנילעצקי (פּעטריקאָווער 127), א. פּערל־מאַן (ציגעל־גאַס 32), י. צימער (וואָולטשאַנסקאַ 37), פ. וואַיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27).

טראגישער זעלבסטמארד פון א 20־יעהריגע דינסטמעדעל

זי איז איינגעשלאפען מיט א גאז־רעהרעל אין מויל

(2) נעכטען אין דער פריה, האָט מען אויף פּיעטריקאָווער 132 געפונען די צוואַנציג־יעהריגע דינסט העלענאַ מיקאַ אַ טויטע.

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, האָט זי זיך פערסמט מיט גאַז, און געמאַכט האָט זי עס אויף אַזאַ אופן:

זי האָט אַראָפּגענומען דאָס גומי־רעהרעל פון דער גאַז־קיך און צוגעטשעפּעט צו דער גאַז־לאָמפּ, דאַן האָט זי אויפגעדרעהט דעם קראַן און דאָס קישקעלע גענומען אין מויל אַריין, און אַזוי איז זי איינגעשלאָפען.

— די סיבה פון דעם זעלבסטמאָרד איז נישט בעוואוסט.

60 פּראצענט שטייער־צאהלער האבען נישט אויסגעקויפט קיין פּאטענטע

(אג) לויט די פּראָוויזאָרישע בערעכנונגען בעטרעפט די צאָהל אויסגעקויפטע פּאַטענטען אויפן יאָהר 1933 אין לאָדז קוים 40 ביז 50 פּראָצ. פון דער צאָהל וואָס איז אויסגעקויפט געוואָרען אין פערגאַנגענעם יאָהר. אַמייסטען פּאַטענטען זענען אויסגעקויפט געוואָרען אין די האַנדעלס צענטרען, וואו דער גרעסטער צאָהל שטייער־צאָהלער רעקרוטירט זיך פון קליינע הענדלער.

עס איז כאַראַקטעריסטיש דער פאַקט, אַז זעהר אַ סך שטייער־צאָהלער האָבען אויסגעקויפט פּאַטענטען פון נידריגערער קאַטעגאָריעס.

אַ געדיכטער שניי

(2) נעכטען פאַרטאָג איז אַרויסגעפאַלען אין לאָדז דער ערשטער געדיכטער שניי אין דעם היי־יאָהריגען ווינטער.

עס האָבען געמוזט אַרויסגעלאָזט ווערען ספּעציעלע טראַמוואַיען אָפּצורייניגען די טראַמוואַי־שינעס.

פארזיכטיג מיט גאז!

גאַנצע פאַמיליע פערטשאַדעט געווארען

(2) אויף קילינסקאַ 102, איז נעכטען די גאַנ־צע פאַמיליע שאַפּראַנסקי פון 5 פּערזאָן פערטשאַ־דעט געוואָרען פון גאַז.

די סיבה איז געווען דאָס, וואָס מ'האָט פער־געסען צו פערדרעהען דעם גאַז־קראַן.

געגען א לויז־רעדוקציע

אין די אלעקסאנדערער זאקען־פאבריקען

(2) אין אַ סך קלענערע זאָקען־פאַבריקען אין אַלעקסאַנדער, איז אויסגעבראָכען אַ סכסוך צווישען די אַרבייטער מיט די פאַבריקאַנטען צוליב'ן רעדו־צירען די לוינען.

דער קלאַסען־פעראיין האָט אונטערגענומען אַנ'אַקציע, נישט צו דערלאָזען צו דער רעדוקציע.

פוילישע קונסט־זייד קיין ארגענטינע

(אג) ווי מען מעלדעט אונז פון מלוכה'שען עקספּאָרט־אינסטיטוט, איז לעצטענס אין אַרגענטי־נען ענטשטאַנען אַ רייה פאַבריקען, וואָס אַרביי־טען אויס סחורות פון קונסט־זייד. די קונסט־זייד ווערט אין אַרגענטינען נישט פּראָדוצירט און ווערט אימפּאָרטירט פון אויסלאַנד. צוליב דעם, וואָס די אַרגענטינער פאַבריקען הויבען ערשט איצט אָן צו אַרבייטען, איז איצט אַ פּאַסיגער מאָמענט איינצו־פיהרען אויפ'ן אַרגענטינישען מאַרק די פּוילישע קונסט־זייד.

עס דאַרף נאָך בעטאָנט ווערען, אַז איינע אַרגענטינישע פירמעס האָבען זיך געווענדעט צו די פּוילישע פאַבריקען פון קונסט־זייד ווענגען אי־בערנעהמען די פערטרעטונג אויף אַרגענטינע.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטשא 20
יודישע טעאטער־סטודיע
שבת, ד. 14־טען יאַנואַר, 11.30 פריה און 4.30 נאָכמיטאָג, זונטאָג, דעם 15־טען, 9 אָוונט, מאָנטאָג, דעם 16־טען, 9 אָוונט און דינסטאָג, דעם 17־טען, 9 אָוונט
פייערליכע פּרעמיערע
„יודישע אקטיארן"
(בלאנדזשענדע שטערן)
קאָמעדיע אין 5 אַקטען לויט שלום עליכם. טעקסט: י. ל. פרץ און דער טונקלער.
רעזשי—אידעס. מוזיק—דוד בייגעלמאַן. דעקאָראַציעס—יאָעל פרידמאַן.
פּלאַסטיק און טענץ — זינאַ כרוש. אינסצעניזאַציע — כ. טמעס.
בילעטען שוין צו בעקומען ביי דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

דער מערד־ער פונם פאָטאָגראַפיסט
איז נעכטען געמשפּט געוואָרען דורכן קרייז־געריכט

(2) אויף פּושעיאַזד 46 איז דעם 13 יוני פ.י. אויסגעפיהרט געוואָרען אַ געהיימנישפולער מאָרד.

אין דעם דערמאָהנטען הויז געפינט זיך אין אַ פראָנט־געוועלב אַ פאָטאָגראַפיע־אַנשטאַלט, וואָס האָט געהערט צו דעם 46־יעהריגען וולאַדיסלאַוו ווילטשעווסקי.

וו. האָט די לעצטע צייט נישט געוואוינט מיט זיין פרוי מאַריאַ.

אינדערפריה אויפ׳ן צווייטען טאָג נאָכ׳ן מאָרד איז אין דער אַנשטאַלט אַריינגעקומען דער בעאַמטער פון דער עלעקטראָווניע, מייעווסקי, מיט פאַטאָגראַפיע־קלישעס, ער האָט געטראָפען די טיר אָפען, און קיינער איז דאָרט נישט געווען.

ווען ער איז אַריין אין דער „טשעמניצע" האָט זיך פאַר זיינע אויגען פאָרגעשטעלט אַ שרעקליך בילד: דער פאָטאָגראַף ווילטשעווסקי איז געלעגען אויף דר׳ערד אין אַ קאַלוזשע בלוט אָהן סמנים פון לעבען, דער קאָפּ איז ביי איהם געווען געשפּאָלטען.

אַ דערציטערטער איז דער בעאַמטער שנעל אַוועק אין דער עלעקטראָווניע פון וואַנען ער האָט טעלעפאָניש מיטגעטיילט דעם 8־טען קאָמיסאַריאַט.

ווי ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, איז ווילטשעווסקי דערמאָרדעט געוואָרען מיט אַ האַמער בעת דער אַרבייט, ביים דערמאָרדעטען האָט מען געפונען אַ זייגער און 18 זל. געלד. דערפון איז געווען צו דערזעהן, אַז דער מאָרד האָט נישט געהאַט קיין רויב־צוועקען.

פאָליציי האָט זיך תיכף גענומען צו אַן ענערגישער חקירה ודרישה, כדי צו דערגיין ווער דער מערדער איז, און וואָס עס איז געווען די אייגענטליכע סיבה פון מאָרד.

עס איז געהען אַ שווערע הלכה עפּעס צו דערגיין, ווייל ווילטשעווסקי האָט זיך נאָכ׳ן שיידען מיט זיין ווייב געהאַט צו טון מיט אונטערוועלט־מענשען, און פּראָסטיטוטקעס זענען געווען אָפטע אַריינגייער אין זיין אַנשטאַלט.

לכתחילה איז געוואָרפען געוואָרען דער חשד אויף דער פּראָסטיטוטקע לעאָקאַדיאַ יענדזשעיטשאַק (ראַקיטשינער 33), מיט׳ן צונאָמען ליאַלאַ קיקער און איהר „חתן" דעם פּראָפעסיאָנעלען גנב פראַנציסעק ווילגושיאַק.

דער חשד איז נאָך פערשטאַרקט געוואָרען דורך דעם פּרט וואָס דאָס „בעקאַנטע פּערל" איז נעלם געוואָרען פון לאָדז, און מ׳האָט נאָך זיי געזוכט פוגאַנדערשיקען שטעקברייף.

בינו לבינו איז אָבער פעסטגעשטעלט געוואָרען אַז דאָס פּאָרל איז אַרויסגעפאַהרען פון לאָדז מיט אַ טאָג פריהער פאַר׳ן מאָרד, און מ׳האָט זיי דערייבער פעלאָזט לויפען...

אונאָפּהענגיג פון דער אויספאָרשונג האָט פאָליציי דערווייל דורכגעפיהרט אָבלאַוועס אין פערשידענע פערדעכטיגע לאָקאַלען, און צווישען פיל אַנדערע איז אויפ׳ן צווייטען טאָג נאָכ׳ן מאָרד אַרעסטירט געוואָרען איינער, אַדאַם מאַיקאָווסקי (25 יאָהר אַלט), וועלכען מ׳האָט געכאַפּט ביי דער האַנדלען ער האָט מיט אַ ברעך־שטאַנג אויסגעבראָכען דאָס סירעל פון אַבאָיסשטעל־שרענקעל ביי דעם קאָסמעטיק־געשעפט אויף פּאָלודניאָווע 26.

מ׳האָט מאַיקאָווסקין אַריינגעזעצט אין אַרעסט פון 6־טען קאָמיסאַריאַט מיט נאָך אַ קריסט און אַ יודען.

באַלד האָט מען אויך אין דער שכנישער צעלע אַריינגעבראַכט די 23־יעהריגע פּראָסטיטוטקע סטעפאַניאַ קאַטשמאַרעק, וועלכע איז בעת מעשה געווען שכור און געמאַכט ווילדע סקאַנדאַלען.

אויפ׳ן צווייטען טאָג האָט איינער פון די צוויי מאַיקאָווסקיס „מיטזיצער", עוזר בערגער, בעלייגט פאַר׳ן דיזשורנעם פּאָסטאָווניק פאָלגענדע מעלדונג:

— אַז מ׳האָט מאַיקאָווסקין אַריינגעפיהרט אין דער צעלע האָט ער זיך הויך צוטענהט מיט בערגער׳ן און מיט דעם צווייטען יושב־בסתרניק...

די קאַטשמאַרעק, וואָס איז געזעסען אין דער שכנותדיגער צעלע האָט דערקענט זיין קול און זיך דורך דעם ווענטעל אַ פרעג געטון:

— אַדאַם, דאָס ביזטו?

אַז מאַיקאָווסקי האָט געענטפערט: — יאָ, איך! — האָט די שיכורע פּראָסטיטוטקע דעקלערט:

— יענער איז געשטאָרבען און מ׳האָט איהם שוין אָפּגעפיהרט אין פּראָזעקטאָריום.

דערויף האָט זי מאַיקאָווסקי שטאַרק אויסגעזידלט וואָס זי האָט זיך שוין ווידער אָנגעשכורט און סקאַנדאַלען.

אויפ׳ן צווייטען טאָג ווען בערגער און מאַיקאָווסקי זענען געבליבען אַליין אין דער צעלע, האָט דער לעצטער זיך פאַר איהם מודה געווען, אַז ער האָט זיך מיט אַ ברעך־שטאַנג אַריינגעקראָכען צו עפּעס אַ פאָטאָגראַפיסט בכדי צו צונעהמען ביי איהם אַ ראַדיאָ־אַפּאַראַט. עס איז אָבער אָנגעקומען דער פאָטאָגראַפיסט גופא — האָט ער איהם מכבד געווען מיט׳ן ברעך־שטאַנג איבערן קאָפּ און איז אַנטלאָפען מיט׳ן אַפּאַראַט, וועלכען ער האָט פערקויפט פאַר 35 זלאָטעס.

אויף דעם דאָזיגען גרונד שטיצענדיג זיך — האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז אין דער קריטישער נאַכט אַרום האַלב 9 אין אָווענד, האָט אַ געוויסער לייבוש גראָסמאַן, אַ קאַמאַשענמאַכער (פון וואָלבאָרסקאַ 21) גייענדיג צוריק פון שטיבעל אויף זשעראָמסקיעגאָ 6, געקויפט אַ „מציאה" פון עפּיס אַ פערשוין — אַ ראַדיאָ־אַפּאַראַט פאַר 35 גילדען..

אַז מ׳האָט די ביידע קאָנפראָנטירט — האָט גראָסמאַן דערקענט אין מאַיקאָווסקין דעם מוכר.

ווי ס׳האָט זיך אַרויסגעוויזען איז דער אַפּאַראַט צוגענבעט געוואָרען ביי ווילטשעווסקין.

ווייטער איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אַז מאַיקאָווסקי איז בעת׳ן אַרעסט געווען אָנגעטון אין ווילטשעווסקיס גאַרבאַרדין־פּאַלטאָ.

לכתחילה האָט מאַיקאָווסקי געטענהט, אַז דעם פּאַלטע והאָט ער געקויפט נאָך מיט אַ האָרש צוריק אָבער דערנאָך „האָט ער איבערגעקעהרט די פּאַטשעווקע" זאָגענדיג אַז דעם פּאַלטען מיט׳ן ראַדיאָ־אַפּאַראַט האָט ער געקויפט ביי ווילגושיאַק׳ן.

מען האָט צוליב דעם אָנגעהויבען ווידער צו זוכען ווילגוש יאַק׳ן, און דעם 9. יולי האָט מען איהם אַרעסטירט.

אַזוי־צו־זאָגן דער פּאָרטעל מיט אַרויפוואַרפען די שולד אויף ווילגושיאַק׳ן האָט דערווייל אָפּגעשוואַכט מאַיקאָווסקין פון צו שטיין פאַר אַ שטאַנדגעריכט, ווייל די אויספאָרשונג האָט זיך געמוזט פערציהען צו לאַנג.

אין דער ערשטער רייה איז דאַן פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דאָס אַליבי פון ווילגושיאַק׳ן (מיט׳ן פּסעוודאָנים ציבוך) מיט ליאַלאַ קיקער אונטערליגט נישט קיין שום ספק. אין דערביי איז אויך פעסטגעשטעלט געוואָרען אַז די ביידע חברה־לייט ווילגושיאַק און מאַיקאָווסקי זענען גאַנץ יוייט פון צו זיין זיך געגענזייטיגע גוטע־פריינד, און אַז קורץ פאַר׳ן פערברעכען האָבען זיי געהאַט צווישען זיך אַ שטיקעל דועל אויף מעסערס...

פון דעם האָט מען געמאַכט דעם אויספיהר אַז וועגען האַנדעלשאַפט און ברודערשאַפט צווישען זיי האָט נישט געקענט זיין קיין רייד.

דער פּועל יוצא דערפון איז געווען, אַז דער גאַנצער ענין איז געווענדט געוואָרען בלויז געגען מאַיקאָווסקין און נעכטען טאַקע איז ער געשטעלט געוואָרען פאַר׳ן קרייז־געריכטען.

דער פערשוין מאַכט אַ שרעקליך־אַנטיפּאַטישען איינדרוק. פונ׳ם בלויזען אָנקוקען אַליין — זיין פּנים גופא זאָגט עדות, אַז דער „בחור" איז אַ געבוירענער פערברעכער.

אין דער שולד איז ער זיך נישט מודה.

דעם פּאַלטאָ און דעם ראַדיאָ־אַפּאַראַט — זאָגט ער — האָט ער געקויפט ביי זיינעם אַ בעקאַנטען, דעם נאָמען, פון וועלכען ער וויל נישט אויסגעבען מחמת „קאָלעגיאַלע סאָלידאַריטעט".

ער בעמיהט זיך אויך צו הערווייזען זיין „אַליבי", פערופענדיג זיך אויף פערשידענע עדות, וועלכע זאָלען איהם האָבען געהאַט געזעהן ביי טאָג, דעם 12 און אין דער נאַכט פונ׳ם 12 אויפ׳ן 13־טען יוני פ. י.

צום פּראָצעס זענען אַרויסגערופען געוואָרען 43 עדות.

דער עדות־פּריהער איז נישט לטובת דעם בעשולדיגטען.

מאַקאָווסקי איז פערמשפּט געוואָרען אויף אייביגע תפיסה.

פּראָטעסט־מיטינג פון די לאָדזער רעוויזיאָניסטען
געגען דעם אורטייל פון קאָנגרעס־געריכט

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פּראָטעסט־מיטינג איינגעאָרדנעט דורך דעם לאָדזער ברית הצה״ר געגען דעם פּסק־דין פון ציוניסטישען קאָנגרעס־געריכט אין בערלין.

די פערזאַמלונג עפענט מיט אַ קורצער איינלייטונג מגר. ס. בערקאָל. דאַן רעפערירען די ה״ה י. נירענבערג, אינזש. גלפערן, אדוו. באַך.

די פערזאַמלונג נעמט דאַן אָן איינשטימיג די פאָלגענדע רעזאָלוציע: „די פּראָטעסט־פערזאַמלונג, וועלכע איז גערופען געוואָרען דורך דעם ברית הצה״ר אין לאָדז דעם 10.1 1933 שטעלט פעסט, אַז די גאַנצע אַקציע געגען דעם רעוו. „לאַנדער־פערבאַנד" איינשליסליך מיט דעם קאָנגרעס־געריכט אין בערלין איז אינסצעניזירט געוואָרען דורך דער אַלוועלטליכע ציוניסטישע עקזעקוטיווע און די לינקע ציוניסטישע גרופּען מיט׳ן ציל אָפּצושוואַכען די רעוויזיאָניסטישע אַקציע פאַר׳ן 18 קאָנגרעס און ערמעגליכען דעם צוריקקעהר פון ד״ר ווייצמאַן אַלס פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

די פערזאַמלונג פּראָטעסטירט געגען דעם פּאַרטייאישען צוזאַמענשטעל פון דעם ריכטער־קאָמפּלעט, אין וועלכען עס האָבען אָנטיילגענומען פּרינציפּיעלע געגנער פון דעם רעוויזיאָניזם. דאָס געריכט האָט געבראָכען די קאַרדינאַלע פּרינציפּען פון אַ עהרען־געריכט, האָט אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל נישט אויסהערענדיג דעם אָנגעקלאָגטען צד. — וואָס זיין אָפּוועזענהייט איז געווען פולשטענדיג בעגרינדעט.

די פערזאַמלונג קאָנסטאַטירט די ריכטיגקייט פון דאָזיגען אורטייל און אַפּעלירט צו דער גאַנצער אומאָפּהענגיגער ציוניסטישער וועלט צו רעוויזירען דעם פּראָצעס ביי אַ אַנדערן ריכטער קאָמפּלעט.

די פערזאַמלונג ערקלערט פייערליך, אַז אַלע פּרובען צו פערניכטען די לעגאַלע שטעלונג פון אַ גרויסער ציוניסטישער מאַסע אינערהאַלב דער ציוניסטישער וועלט־בעוועגונג וועט נישט אויפהאַלטען דאָס אַריינדרינגען פון דעם רעוויזיאָניזם אין די ציוניסטישע מאַסען און וועט נישט אָפּשטעלען דעם קאַמף פון די רעוויזיאָניסטען פאַר דער ערגאָבערונג און סאַנירונג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

איבערגעפאָהרען פון אַן אויטאָ

(א) אויף נאַפּיורקאָווסקעגאָ־גאַס האָט אַן אויטאָ נעכטען איבערגעפאָהרען דעם 15־יעהריגען מאיר קאַלמאַנאָוויטש (פון ניי־זאַרזשעווסקאַ 11).

אַ צושעדיגטען אויפ׳ן גאַנצען קערפּער, האָט איהם פּאַגאָטאָוויע ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אַ היים.

יודיש טעאַטער „סקאַלאַ", שרודמיעסקאַ 15

נאָכמיטאָגשפּילן פון די באַרימטע אַרטיסטן

חנה לערנער און דוד זיידערמאַן

צוזאַמען מיטן גאַנצן אויסגעצייכענטן אַנסאַמבל. היינט, מיטוואָך, 9 אָוונט היינט!

גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג! פּרייזען פון 60 גר. ביז 2.20

די גרעסטע אַטראַקציע! די גרעסטע סענסאַציע! אויסערגעוועהנליכער סוקצעס!

היינט צום 7־טען מאָל!

באַנדיט־דזשענטעלמען

סענסאַציאָנעלע פּיעסע אין 3 אַקטן מיט געזאַנג פון י. זאַגראַניטשני.

סענסאַציאָנעל! שפּאַנענד! אינטערעסאַנט!

נור היינט צום שלוס: גרויסער קאָנצערט דער בעל. זינגער דוד זיידערמאַן וועט זינגען די שענסטע און די בעסטע לידער פון זיין רעפּערטואַר.

בילעטן צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער

ר. איזראעל

משפחות אין פלאַמען
סענסאַציאָנעלער ראָמאַן
פון יודישען פאַמיליען־לעבען

(66

— גוּ, בערוהיג זיך, האָט דער ראש הישיבה געבעטען ביי דודי׳ן, בערוהיג זיך, איך וועל דיך מעהר נישט פרעגען, איך וועל זיך מעהר נישט מישען אין דיינע אַנגעלעגענהייטען.

— נישט דערפאַר וויין איך, נישט דערפאַר, ווייל איהר האָט מיך געפרעגט, ס׳דריקט רבי אַזוי שווער, אַזוי שרעקליך, איהר וועט מיך סיי־ווי נישט פערשטעהען.

דער רבי האָט נאָר געשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ ווי ער וואָלט וועלען זאָגען:

— אוי, אַ וועלט היינט אַרויסגעקומען, אוי, אַ וועלט, ווער קען וויסען וואָס עס שטעקט אין דעם עלוי׳שען קאָפּ.

דאַן האָט דער ראש הישיבה זיך פלוצלונג דערמאָנט וועגען וואָס ער איז צוגעגאַנגען צו דוד׳ן, און האָט געזאָגט:

— אייגענטליך האָב איך נישט דאָס דיר געהאַלט זאָגען. דער רב האָט געשיקט נאָך דיר, דו זאָלסט גלייך קומען צו איהם.

— צו וואָס דאַרף ער מיך, צו וואָס פּייניגט ער מיך מיט די שטענדיגע וויזיטען צו איהם, איך האָב פיינט צו געהען צו איהם אין הויז, צופיל געזונד קאָסט דאָס מיך. צופיל האָב איך וועגען וואָס צו טראַכטען ווען איך קום אַהין, איך וואָלט געוואָלט דעם רב בעטען אַז ער זאָל מיך נישט רופען צו איהם, ווען ער וויל מיט מיר וועגען עפּעס רעדען, זאָל ער זיך זעהען מיט מיר אין דער ישיבה.

דער ראש הישיבה האָט פערדעכטיגט אָנגעקוקט דוד׳ן, אַ מאָך געגעבען מיט דער האַנד און געזאָגט:

— איך פערשטעה גאָרנישט וואָס דו רעדסט צו מיר. איך גיב דיר נאָר איבער, אַז דער רב האָט אַהערגעשיקט אַ בחור אַז איך זאָל דיך שיקען צו איהם.

דוד האָט זיך אויסגעשטעלט פון אָרט, פערמאַכט דאָס ספר און זיך אַוועקגעשטעלט אין אַ ווינקעל דאַווענען מנחה, ער האָט דאָס געטון אויף דעם אופן אַז דאָס מנחה־דאַווענען זאָל זיך וואָס לענגער פערשלעפּען, שווער איז פאַר איהם איצט געווען צו געהן צום רב, וועלכער וועט איהם אָנהויבען צו נודען, צו פּייניגען בשעת מיט זיינע פראַגען און שאלות און לערנען, דאָך האָט ער געמוזט געהען, ער איז דאָך געווען ביים רב, געלעבט ביי איהם, און געוואוינט ביי איהם, מיט אַ שווער געמיט איז דוד אַוועק צום רב. ווען ער איז אַריינגעגאַנגען אין טויער, וואו ס׳האָט זיך געפונען די וואוינונג פון רב, איז מרים גראָד אָנגעקומען פון דעם לאַנגען פערהער ביים אויספאָרשונגס־ריכטער. ביים אַריינגאַנג אין טויער האָבען זיי זיך ביידע צונויפגעטראָפען. דוד האָט אַ לייכטען געשריי געגעבען, מרים האָט איהם דערקענט.

— דוד, דאָס זענט איהר? האָט מרים געפרעגט.

— יאָ, דאָס בין איך, איהר זענט שוין געזונד?

— איהר זעהט דאָך, איך בין שוין פולשטענדיג געזונד.

דוד האָט געוואָלט עפּעס צו זאָגען מרימען, אָבער ער האָט נישט געפונען קיין פּאַסיגע ווערטער.

— איך האָב אייך געראַטעוועט, האָט דוד אַרויסגעשטאַמעלט.

— איהר מיך, וואו? ווען?

— ווען איהר זענט שטאַרק קראַנק געווען, האָב איך אייך געזעהן פון ווייטען עפּעס, איך רעד דאָס נישט אויס חלילה, איך האָב געטון מיין פליכט.

— איך געדענק דאָך מעגען דעם גאָרנישט, איך דערמאָהן זיך נישט.

— איהר קענט וועגען דעם נישט וויסען, ווייל איהר האָט דעמאָלט נישט געוואוסט וואָס ס׳טוט זיך מיט אייך.

— יעדענפאַלס, דאַנק איך אייך.

— מרים, איך וואָלט געוואָלט מיט אייך עפּעס איבעררעדען, האָט דוד געזאָגט, ווען ער איז שוין אַביסעל צו זיך געקומען פון דער איבעראַשונג.

— ווידער מיט מיר, וואָס ווילט איהר?

אפשר איז דאָס איצט נישט די פּאַסיגע צייט, אפשר וועט איהר מיר בעשטימען עפּעס אַ צייט דערצו.

— די וואָלטען האָבען זיך געביטען, האָט מרים זיך געצוואונגען צו אַ שמייכעלע, אַמאָל האָב איך אייך בעשטעלט און איצט בעשטעלט איהר מיך.

— אין דערוועלבער אייגענהייט, מרים, וועגען דעמזעלבען ענין וואָס איהר האָט מיט מיר אַמאָל גערעדט, מרים, איך בין אַ ישיבה־בחור, אַ פּשוטער מענש, איך קען זיך נישט אַזוי אויסדריקען ווי די וועלטליכע מענשען, ווי די מענשען מיט וועלכע איהר קומט זיך צונויף.

— אָבער איך פערשטעה אייך אויסגעצייכענט, איהר רעדט דאָך צו מיר יודיש, און איך פערשטעה דאָס גוט.

— אָבער נישט וועגען דער שפּראַך האַנדעלט זיך, נישט וועגען ווערטער, נאָר וועגען וואָס טוט זיך אין מיין האַרץ און אין מיין נשמה, איך ווייס נישט ווי אַזוי איך זאָל לאָזען רעדען נישט מיין מויל, נאָר מיין נשמה, מיין האַרץ, אַזוי אַז איהר זאָלט אַריינדרינגען דאָרט. אז איהר זאָלט אַדורכקוקען מיך אינגאַנצען, אַז מיין רעדען זאָל שוין זיין פולשטענדיג איבעריג.

— וואָס איז אייך, דוד, נעהמט זיך נישט אַזוי שטאַרק איבער מיט יעדער זאַך.

— דאָס איז נישט ביי מיר קיין איינרעדעניש, האָט דוד געזאָגט, דאָס איז ביי מיר אַ זעהר ערנסטער ענין פון וועלכען ס׳איז אָפּהענגיג מיין גאַנץ ווייטערדיגען לעבען. איהר לאַכט אויס מיר מרים?

— ניין, חלילה, איך לאַך נישט, איך בעמיה זיך אייך צו פערשטעהען, אָבער איך ווייס דאָך נישט גענוי וועגען וואָס איהר רעדט, מיר קענען דאָך נישט שטעהן דאָ שמועסען און רעדען, ס׳קען דאָך ווערען אויפפאַלענד, אַנ׳אַנדערש מאָל וועלען מיר וועגען דעם רעדען.

— איהר מוזט מיר, מרים, בעשטימען אַ צייט דערצו, ביז דעמאָלט וועל איך זיין גליקליך און פול מיט האָפענונג.

— גוט, קומט מאָרגען אויף דעמזעלבען אָרט ביי דער בריק, וואו מיר זענען אַמאָל געווען, דאָרט וועלען מיר זיך קענען אַדורכשמועסען.

ביי דודי׳ן איז שוין איצט געווען גאָרנישט אויס טערליש, ווען מרים האָט זיך בעשטעלט מיט איהם אויף דער בריק, ס׳איז איהם אויסגעקומען גאַנץ נאַטירליך, אויך ביי מרימען איז דאָס אויסגעקומען גאַנץ נאַטירליך.

דוד איז אַוועק צום רב און מרים איז אַריין צו זיך אין צימער. (פאָרטזעצונג קומט).

קהלה-בודזשעט פאר'ן יאהר 1933

צי איז דער בודזשעט „אנ'עהרליכער". — רעאליזירטע הכנסות און איבערגרופירטע הוצאות. אויף וואס האט מען געקארגט? פער־שידענע אנשויאונגען אויף דער טעטיגקייט

— .5 —

דער ענין האט געדארפט ערלעדיגט ווערען אויף דעם אופן, אז די נישט דערפאהרענע פאזיציעס פאר'ן יאהר 1932 אין ביודזשעט פון דער סאציאלער הילף האט געדארפט דורך דער קהלה בעטראכט ווערען אלס חוב דער ארימער יודישער בעפעלקערונג און די דאזיגע סומע, צוזאמען מיט אונז זעלבע סומע, וואס איז פרעלימינירט געווא־אויפ'ן יאהר 1932, האט געדארפט אריינגעשטעלט ווערען אין ביודזשעט פון יאהר 1933, אזוי וואלט אויסגעקומען, אז פאר עמיגראנטען-הילף וואלט איצט געווען פאראויסגעזעהן נישט 1000 זל. נאר 1500 אויף אויסצוהאלטען קראנקע אין שפיטאלען און סאנאטאריעס וואלט געווען א ס'מע פון 38 טויזענד זל. אנשטאט 25 טויזענד, אויף איינמא־ליגע אונטערשטיצונגען וואלט געווען א סומע פון 120 טויזענד זלאטיס, אנשטאט 90 טויזענד, אויף הילף פאר עקסמיסירטע וואלט געווען 25 טויזענד אנשטאט 15 טויזענד. אזוי וואלט אויך געווען מיט ווינטער-קאלאניעס, אויסהאלטען קינדער אין יתומים-הייזער א. א. וו.

לכל-הפחות האבען דאך די דאזיגע אלע ענינים געדארפט בעטראכט ווערען אזוי ווי סובסידיעס. אי, דא איז נישט דא דער קאנקרעטער פערזאן, וועלכער זאל קענען מאהנען און שרייען, אבער דא איז דער שווייגענדיגער אונבעקאנטער אומגליקליכער, פאר וועמען די דאזיגע הילף איז דאס איינציגע רעטונגס-ברעט.

א גאנץ בעזונדער קאפיטעל איז דער ענין פון פולשטענדיגער איגנארירונג פון די אינטערעסען פון איין טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע האט נישט איהרע פארשטעהער אין דער קהלה. מיר מיינען דא די יודישע ארבייטערשאפט. מ'טאר נישט צומאכען די אויגען דערויף, וואס פאר א פראצענט פון דער אלגעמיינער יודישער בעפעלקערונג ס'בעטרעפען די יודישע ארבייטער אין לאדז. מ'טאר אויך נישט צומאכען די אויגען דערויף אין וואס פארא לאגע די דאזיגע ארבייטער געפינען זיך אין איצטיגען מאמענט, אין דער צייט פון דער אונגעהויערער ארבייטסלאזיגקייט, אין דער צייט ווען צוליב אונזער עקאנאמישער סטרוקטור, וואס אפילו א גרויסער טייל פון די יודישע ארבייטער האבען נישט קיין רעכט אויף געזעצליכע אונטערשטיצונגען.

און זאל אימיצער ביי דער דאזיגער לאגע אנווייזען. אויב אין דעם גאנצען קהלה-ביודזשעט איז פערהאן כאטש איין צוגראבענער גראשען אויף די בעדערפענישען פון יודישען פראלעטאריאט, אדער אויף זייערע אינסטיטוציעס.

דער ביודזשעט אויפ'ן יאהר 1933 זינדיגט אין דער דאזיגער הינזיכט איינגאנצען, קיין שום ערענטפעריש איז דערויף נישטא, דאס טאר מען גישט אפפטר'ן מיט א מאך מיט דער האנד אדער א קוועטש מיט די פלייצעס.

די קהלה האט געשאפען א תלמוד-תורה אויף גאפלאנסקא גאס. און אויסגעגעבען אויף איהר אין ביודזשעט-יאהר 1932 איבער 44 טויזענד זלאטעס, האבען דאך אבער א רעכט אנדערע עלטערן וואס פערלאנגען אנ'אנדער ערציהונג פאר זייערע קינדער, אז די קהלה זאל מיט עפעס העלפען דעם קעמפענדען יודיש נאציאנאלען שול-וועזען, די קהלה ווארפט אפ אזעלכע פארשלאגען מיט דער גאנצער ריקטויכטסלאזיגקייט און דאס איז גישט נאר אומ־נפרעכט, נאר פשוט נישט-פערשטענדליך.

איצט ווען מען מיר שטעלען א פארוואורף, אז דאס שמעקט מיט דעמאגאגיע. ס'איז גוט צו פאדערען, אבער וואו נעהמט מען דעקונג דערויף. ווען מען לעגט אימיצען פאר, אז ער זאל אויסגעבען געלד, דארף מען איהם באלד אנווייזען א קוועלע פון וואנען ער זאל דאס געלד נעהמען, ווייל קיין מכשפים זענען טאקע נישטא.

ווילען מיר טאקע אנווייזען, אז קודם-כל איז געווען א מעגליכקייט צו רעדוצירען פערשידענע פאזיציעס.

קודם-כל שוין די קליינע פראגע פון דעם פלאץ אויף זאכאדניא 58, וואס וואלט געקענט אריינברענגען עטליכע טויזענד זלאטיס. דאן האלטען מיר, אז די אלטשטעטער שוהל און בית-המדרש דארפען זיך אליין אויסהאלטען, אדער מ'דארף דערצו צולעגען נאר א קלייניגקייט און נישט דער־לעגען צו דעם אזש 24 טויזענד זלאטיס. ווייטער דארף מען זעהען, אז די עווידענץ פון דער יודישער בעפעלקערונג זאל וואס שנעלער איינגעפירט ווערן און פון דער קוועלע וואלט זיכער געקענט קו־מען נאך גרעסערע סומע אויפ'ן הייגטיגען בודזשעט און מ'האט שוין זיכער געקענט דערמיט דיספא־נירען. ווייטער ווילען מיר נאך אנווייזען, אז דער ענין וועגען איבערגעהמען די שחיטה ריהרט זיך נישט פון ארט. מיר קענען די שוועריגקייטען, מיט וועלכען דער ענין איז פערבונדען, אבער מען מוז עלימינירען פון דעם ענין די גאנצע פאליטיק, וואס דערין שטעקט. דאס איבערגעהמען די שחיטה, וועגען וועלכען מען רעדט שוין אזוי לאנג, וואלט געקענט אריינברענגען נישט קיין טויזענדער און נישט קיין צעהנדליגער טויזענדער, נאר הונדערטער טויזענדער זלאטיס אויף די בעדערפענישען פון דער קהלה.

אורטייל אין שפיאנאזש-פראצעס

(2) נעכטען האט דאס היגע קרייז-געריכט ארויסגעטראגען דעם אורטייל אין שפיאנאזש-פראצעס, וואס איז פארגעקומען דעם היינטיגען מאנטאג.

סטאניסלאוו גלאזאווסקי איז פעראורטיילט געווארען אויף 1 יאהר מיט 3 חדשים, דער וואיפישאק — 2 חדשים, און טשעסלאוו וואלני — 4 חדשים. אויפ'ן יסוד פון דער אמנעסטיע זענען די לעצטע צוויי בעשולדיגטע בעפרייט פון יעדע שטראף.

זעלבסמארד מחמת נויט

(א) מחמת מאנגעל אין ארבייט און שווערער נויט האט איינער יוזעף בענדער (אויף גאווא 5 נעכטען אויסגעטרונקען א גרויסע דאזע זאלץ-זויער. אין א שווערען צושטאנד האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין קרייז-שפיטאל.

דרינגענדע מיטלען צו לינדערן דעם קריזיס

פרעזעס נאאום אייטינגאן וועגען אקטועלע ווירטשאפטליכע פראבלעמען

די לאגע אין דער לאדזער אינדוסטריע איז איצט זעהר א טרויעריגע. פאבריקען שליסען זיך איינע נאך דער אנדערער. סאלידע און פעסט-איינגעפונדעווע פירמעס קראכען און פון וואך-צו-וואך מעהרען זיך די צאהל רעדוצירטע ארביי־טער, וואס פערגרעסערן די מחנות פון הונגעריגע און ארבייטסלאזע. דער ווינטער-סעזאן האט איני־גאנצען אפגעגארט אין די געשעפטען און פאבריקס-לאגערן זענען איבערפולט מיט סחורות.

אין אלע סוחרישע קרייזען אין פוילען איז איצט זעהר אקטועל די פראגע וועגען א ווירט־שאפטליך פראגראם. די פראגע ווערט זעהר לעב־האפט דיסקוטירט אין די האגדעלס קאמערן און סוחרים-פעראיינען און מען נעמט אן ענטשפרעכענ־דע בעשלוסען. כמעט איינשטימיג ווערט פון פער־שידענע זייטען אונטערגעשטראכען די נויטווענ־דיגקייט צו לינדערן די שטייער-שרויף, צו פער־גרעסערן די עקספארט-מעגליכקייטען און צו פער־קלענערן די סאציאלע אפצאהלונגען, וואס בע־לאסטען די אינדוסטריע.

מיר האבען דעריבער געהאלטען פאר נויטיג זיך צו ווענדען צו אזא אנגעזעהענע פיגור אין דער לאדזער אינדוסטריע, ווי ס'איז פרעזעס נאום אייטינגאן, ער זאל זיך ארויסזאגען אין די דאזיגע אקטועלע פראגען.

— ווי בעציהט איהר זיך ה' פרעזעס צום פראיעקט פון געוויסע קרייזען, לויט וועלכע די רעגירונג אין דער ערשטער ליניע זאל אנולירען די פערלעגענע שטייערן, כדי דערמיט פערלייכ־טערן דאס ווירטשאפטליכע לעבען?

— איך האלט דעמדאזיגען פלאן פאר אנ־אונצוגענגליכען. נישט נאר קען דאס שטערען די גלייכגעוויכט פון מלוכה-בודזשעט, נאר פאר'ן סוחרים-קלאס גופא וואלט דאס געווען נישט גע־וואונשען. עס איז נישט קיין סוד, אז גרויסע פירמעס האבען א לאנגע צייט אפגעשלעפט מיט'ן בעצאהלען די שטייערן און אזוי ארום האט זיך ביי זיי אנגעקליבען מיליאנען-חובות. בעת אנדע־רע פירמעס האבען געמאכט די גרעסטע אנשטרענ־גונגען און האבען ערפילט זייער פליכט לגבי דער מלוכה און זענען טיילוויז, צוליב די הויכע שטייערן, רואינירט געווארען. ווען מען זאל איצט שענקען די פערלעגענע שטייערן, וואלט אויסגעקו־מען, אז די, וועלכע האבען ביז אהער נישט בע־צאהלט, וועלען דערפון פיל געווינען און זיי וועלען זיין שטאנדהאפטיגער אין דער קאנקורענץ מיט אנדערע פירמעס. עס איז דעריבער אונ'יושר־דיג אזוי צו האנדלען. מען קען העכסטענס רעדען וועגען פונאנדערלייגען די פערלעגענע שטייערן אויף לאנגטערמיניגע ראטעס. עס פארשטעהט זיך, אז אין בעזונדערע פאלען, ווען עס ווערט פעסט־געשטעלט, אז מען האט א געוויסער פירמע אויס־געמאסטען צו הויכע שטייערן, וואס זענען איבער איהר יכולת, דארף מען זיי אנולירען. אבער מען דארף דעם ענין נישט פעראלגעמיינערן. אפגעזעהן דערפון וואלט מען געדארפט דורכפיהרען א גרינד־ליכע שטייער-רעפארם.

— און ווי בעציהט איהר זיך ה' פרעזעס צו דער אקציע פון דער רעגירונג צו פערקלענערן די פרייזען און קודם-כל פון טעקסטיל-אויסארבייטונגען?

— פוילען האט שטארק געליטען פון דער מלחמה און אקופאציע. דער פוילישער מארק איז אנ'ארימער. די פרייזען זענען ביי אונז אזוי אויך גענוג קליין. מען פערקויפט אפט סחורה אונטערן קאסטען-פרייז. דעריבער קען מען נישט ערווארטען, אז די אקציע צו פערקלענערן די פרייזען זאל האבען ערפאלג. ווען מען מוז דאך טראכטען אויטצו־גלייכען די פרייזען צווישען שטאט און דארף, דאן דארף דאס געשעהן אויף אנ'אנדער אופן. די לאדזער אינדוסטריע קויפט, למשל, בעמישטע אר־טיקלען און פארבען אין אויסלאנד און צאהלט פאר זיי זייער טייער, אבער א גרויסער טייל ווערט אויך געקויפט אין לאנד גופא און דאס זענען טיילווייז מאנאפאל-ארטיקלען, אדרבה, זאל די רע־גירונג פערביליגערן די פרייזען פון די כעמישע ארטיקלען, דאס וואלט ממילא געווירקט צו פער־קלענערן די סחורה-פרייזען.

— נו, און די פרייזען פון די קארטעלען?

— עס איז שווער וועגען דעם צו רעדען. געוויס קענען די קארטעל-פרייזען צווואס פערקלע־נערט ווערען. אבער דאס איז אבהענגיג אויך פון אנדערע אומשטענדען. אט, נעמען מיר די סאציאלע פערזיכערונגען, זיי בעלאסטען זייער שטארק די פוילישע אינדוסטריע. מיר האבען אין דעם פרט נאכגעטאן דעם ביישפיל פון די הויך-ענטוויקעלטע אינדוסטריע-לענדער פון מערב-אייראפא, נישט רע־כענענדיג זיך דערמיט, וואס אונזער אינדוסטריע איז נאך יונג, די הויכע אפצאהלונגען פון אלע מינים סאציאלע פערזיכערונגען, זענען א גרויסע סיבה פון דער טייערקייט פון די סחורות און זיי מוזען דורכאויס רעדוצירט ווערען, דאן וועלען די קארטעלען ממילא מוזען פערקלענערן די פרייזען. נישט קיין קלייגער גורם צו פערביליגערן די פריי־זען פון די אינדוסטריע-ארטיקלען וועט אויך זיין די ארבייט צו פערגרעסערן די עקספארט-מעגליכ־קייטען און דורך פערביליגערן דעם באהן, טעלע־פאן און טעלעגראף-טאריף, וואס וואלט פערקלע־נערט די טראנספארט-קאסטען. אויב דאס וועט נישט געשעהן, דאן וועט די אקציע פון דער רע־גירונג צו פערביליגערן די פרייזען נישט האבען קיין ערפאלג.

— אין צוזאמענהאנג מיט'ן שווערען קריזיס רעדט מען לעצטענס וועגען א רעארגאניזאציע פון גרויסען אייטינגאן-קאנצערן. אין וואס ה' פרעזעס דריקט זיך אויס די דאזיגע רעארגאניזאציע?

— אויף דער פראגע מוז איך ענטפערן מיט אביסעל געשיכטע. די פירמע אייטינגאן עקזיסטירט שוין 100 יאהר. פאר דער מלחמה איז די פירמע פערוואנדעלט געווארען אין א קאנצערן מיט'ן איצ־טיגען זיץ-ארט פון דער צענטראלע אין ניו-יארק און מיט אפטיילונגען אין לאנדאן, פאריז, לייפציג און אין א רייה אנדערע שטעט, דערונטער אויך אין לאדז. דער גרונד-קאפיטאל פון קאנצערן האט בעטראפען 22 מיליאן דאלאר. בראש פון דער צענטראלע שטעהט מיין ברודער מאטוועי אייטינ־גאן. דער בערזע-קראך אויף וואל-סטריט אין יאהר 1929 האט זיך אויך אפגערופען אויף די געשעפ־טען פון אונזער קאנצערן. דער קאנצערן איז דאן שולדיג געווען א רייה בענק איבער 28 מיליאן דאלאר. אבער א דאנק דער ענערגישער פיהרונג פון קאנצערן איז געלונגען ביז'ן יאהר 1931 אפ־צוצאהלען העכער 20 מיליאן דאלאר. פון גאנצען חוב איז געבליבען אנ'ערך פון 7 מיליאן דאלאר. דערפון איז א קלייגער טייל פון דאזיגען חוב גע־קומען עטליכע דייטשע בענק. לעצטענס האט דער אייטינגאן-קאנצערן גערעקט דעם דאזיגען חוב צו די דייטשע בענק און דעם געבליבענעם חוב פון די אמעריקאנער בענק — אין אבליגאציעס. די טייל־ווייזע ליקווידאציע פון אונזער אפטיילונג אין לייפ־ציג, איז געשעהן א דאנק דער איינשרומפונג פון דייטשען מארק און צוליב דעוויזען-בעגרענצונגען. אונזער קאנצערן האט איצט נישט קיין שום חובות.

— ה' פרעזעס, איהר זייט לעצטענס געווען אין רוסלאנד און דארט געמאכט גרויסע טראנ־זאקציעס. צי וועט לאדז עפעס געווינען דערפון?

— יא, מיר האבען געשלאסען א קאנטראקט מיט'ן מלוכה'שען פוטער-סינדיקאט אויף 5 יאהר צו קויפען אין סאוויעט-רוסלאנד פאר 10 מיליאן דאלאר פוטער יעהרליך. דערביי צאהלען מיר אלץ מיט מזומן, דער אייטינגאן-קאנצערן, איז ווי איהר ווייסט די גרעסטע פוטער-פירמע אויף דער וועלט. ליידער וועט לאדז פון דער דאזיגער טראנזאקציע נישט ציהען קיין דירעקטען נוצען. דער רוסישער מארק בלייבט ווייטער אפגעשלאסען פאר לאדז. די סאוויעטען האלטען זיך ביי א דעוויז צו קויפען נור 80 פראצענט פון בעטרעף פון זייער עקספארט, כדי אזוי ארום צו דערהאלטען זייער אקטיווען האנדעלס - בילאנס. קיין טעקסטיל-סחורות דארפען זיי נישט קויפען אין פוילען, זיי קויפען דא איין נאר ארטיקלען פון דער מעטאלורגישער אינדוסטריע דעריבער קען קיין רייד נישט זיין, אז לאדז זאל קענען האנדלען איצט מיט רוסלאנד אין גרעסערן מאסשטאב.

— מיר שטעהען איצט אויף דער שוועל פון נייעם יאהר. קענען מיר האפען, אז דאס קומענ־דיגע יאהר זאל אונז ענדליך ברענגען א דערלייכ־טערונג אין שווערען קריזיס?

— ליידער האב איך נישט דעם דאזיגען גלויבען. דער איצטיגער קריזיס איז א קריזיס פון דער וועלט-ווירטשאפט. פוילען איז נישט קיין אפ־געטיילטע אינזעל. די דרינגענדע מיטלען קענען אפשר אביסעל לינדערען דעם קריזיס, אבער נישט אפשאפען איהם. דערצו איז נויטיג א פערשטענדי־גונג פון די פעלקער; געמיינזאמע איניציאטיוו אין די בעציהונגען פון אלע מלוכות, נאר מיט אזעלכע מיטלען איז מעגליך צו דערפיהרען צו א פולשטענ־דיגער ליקווידאציע פון קריזיס.

אלי בארובין

פון „אראראט"

פארשטעלונגען צו פאפולערע פרייזען

אין „אראראט" ווערט איצט מיט גרויס דער־פאלג געשפילט דער נייער רעוועלאציע-פראגראם א. נ. „אנ'אקס פאר א גראשען".

היינט ווערט געשפילט 1 מאל צו ביליגע פרייזען פון 50 גראשען ביז 2 זל.

פון יודישען טעאטער „סקאלא"

היינט, מיטוואך אווענד ווערט געשפילט צום 7 מאל די סענסאציאנעלע פיעסע „באנדיט-דזשענטעלמען" מיט דוד זיידערמאן און חנה לערנער אין די הויפטראלען. נאך דער פארשטעלונג קומט פאר א קאנצערט; דוד זיידערמאן וועט זינגען די שענסטע לידער פון זיין רייכען רעפערטואר.

„יודישע אקטיארען"

שבת, פרעמיערע אין „פילהארמאניע"

שבת, דעם 14 יאנואר וועט דער בעסערער טעאטער-עולם האבען די מעגליכקייט צו זעהען די „יודישע טעאטער-סטודיע", וועלכע האט זיך בע־ליבט געמאכט מיט איהרע פארשטעלונגען פון „די גאלדגרעבער", „אין פאליש אויף דער קייט", „די רייזע פון בנימין דעם דריטען", אין א נייער גרוי־סער אויפפיהרונג צום ערשטען מאל אויף דער יודישער ביהנע אין פוילען שלום עליכם'ס „יודישע אקטיארען" (בלאנדזשענדע שטערן).

מיט דער קינסטלערישער אנפיהרונג פון דער פארשטעלונג פערנעהמען זיך ה' אידעם — רעזשי, דוד בייגעלמאן — מוזיק, יאעל פרידמאן — דעקאראציעס און קאסטיומען, זינא קרויש — פלאס־טיק און טענץ.

נאך וויגער ארט

ארטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, א.ד.
טאפעדישע אפאראטען
אלער ארט, לייכטע פלאט־
פוס-איינלאגען געגען פיס־
שמערצען אלס נאך גיפס־
אבדרוק.

Dr. med. Lublcz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81.

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-
און גשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 21-245
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג
און פון 5-9 אווענד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע פרייזען!

Dr. med. Z. DATYNER

אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
וואוינט יעצט
ZACHODNIA 59 a, tel. 148-95.
נעהמט אן פון 8-9 פריה און פון 6-8 אווענד.

Dr. med. H. Różaner

הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפפאנגט פון 8-10 און פון 5-8 אוו.

Dr. med REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 40-159
נעמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9-1 פארמ.
באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

שייטלען מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארושוצקא, קאמיעננא 5
2-טער הויף, לעצטע אפיצינע 2-טער שטאק.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

צו פערמיטען א געוועלב מיט א שטוב אויף פראנציסקאנער גאס, צוזאמען אדער באזונדער. צו ערפאהרען אויף מרדכי גבאי'ס גאס נומער 9, ביי א. צוקערמאן. 109

ביליג איבערצוגעבען א וואוינונג פון זאפארט א שטוב מיט א קיך, פארטער אויף 6. שערפיען 30, וואוינונג 5. 111

Mieszkanie 3-pokojowe, z wygodami, oraz 1 pokój z klatki schodwej do wynajęcia. Południowa 28, dozorca. 110

קויפט און פערקויפט

איך זוך געלעגענהייטליך צו קויפען א פוטער און א שאמאט-קוך. אפערטען אונטער „פוטער" אין אדמ. פון דער צייטונג.

א הענדשקע מאשין ווערט געזוכט צו קויפען נומער 9 אדער נומער 8. צו ווענדען זיך צו בערל פרישער, אלעקסאנדריסקא 9 (מרדכי גבאי'ס גאס).

פערשידענעס

וויכטיג פאר פוילישע יודען, וואס האבען היינער אין ארץ ישראל און ווילען אוועקנעמען אויף דזשערזשאווע קאנען בעקומען פאר 1 יאהר פאראויס, קאנען זיך מעלדען פיעטריקאווער 7, וו. 19.

וויכטיג פאר די, וואס האבען פלעצער אין ארץ ישראל און ווילען פערקויפען אדער טוישען אויף היגע פלעצער — קענען זיך ווענדען פיעטריקאווער 7, וו. 19.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז נוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייער נישט, ווייל דער הינקעל-בראך ווערט גרוים ווי הי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א האמער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס הערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גענייטע הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך דרייסיגע פראפעסארען מיט מיינע בע- האנדלונג און פון דעמשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירטווינד בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר- ליכסטען בראך. אויך פאר הויקערס, לייסגנגען מיט הייל-נארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטפוס. ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע ארערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבע- דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס- פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארנאטש, פראפ. ד"ר י. מאריש- לער, פראפ. ד"ר בר. קיסלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הארציגסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין זארג- פעלטיג פערלעגען א באנדאזש אויף מיין בראך. היינט פיהל איך מיך גוט, כ'בין פעהיג צו דער ארבייט און איבע הויפט פיהל איך מיך אזוי ווי א געזונדער מענש.
(—) Andrzej Fandrych
Łódź, Al. Kościuszki 23/25.

רעטשניצע

זגערזשער 17
נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אווענד.
וויזיט 3 זל.

רעכצער

צו וועש, לעצלער צו הויזען און עקספארט ווערען אויסגענומען ביי
נארדמאן שרודמייסקא 8

שייטלען

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע ביי הערש, סקווערא ווא 15.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס- קראנקהייטען, מענער-שוועכע בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.
נעהמט אן פון 8-11 פריה און פון 4-8 אווענד, זונטאג פון 9-1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 89-179
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענר
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען!

יעדער איינציגער

האט זיך אי- בערציינט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווילצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

3 pokoje z kuchnią

przy ul. Cegielnianej, słoneczne z wygodami, elektrycznością, gazem i telefonem
zaraz do oddania.
Wiadomość telefon. 224-49.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

ראטעוועט דאס געזונד

די בעריהמטסטע ערצטליכע וועלט-פערזענליכקייטען האבען פעסטגעשטעלט, אז 75 פראצ. קראנקהייטען ענטשטעהען צוליב אבסטרוקציע.

א קראנקער מאגען איז די הויפט-סיבה פון ענטשטעהען פון פערש. קראנקהייטען, פערארזאכט דאס בלוט און שאפט א שלעכטע שטאף-ווערקסלונג. די בעריהמטע זייט 50 יאהר אין דער גאנצער וועלט
Zioła z gór Harcu Dr. Lauera ווי דאס האבען
בעשטעטיגט די פראפ. פון בערלינער אוניווערזיטעט ד"ר מארטין, ד"ר האכשלעפער און א סך אנד. בעדייטענדע דאקטוירים, זענען אן אידעאל מיטעל געזונד צו מאכען דעם מאגען, בעזייטיגען די אבסטרוקציע (פער- הארטונג), איז א גוט רייניגונגס-מיטעל, פערלייכטערן די פונקציעס פון די פערדויאונגס-ארגאנען, פערשטארקען דעם ארגאניזם און דערוועקן דעם אפעטיט.
Zioła z gór Harcu Dr. Lauera בעזייטיגען די
ליידען פון די לעבער, גירען, גאל-שטיינער, העמארויד-ליידען, רעוומאטיזם און ארטריטיזם, קאפ-ווענטאג, אויסשיטען און לישאיעס.
Zioła z gór Harcu Dr. Lauera זענען געווארען
בעשאנקען אויף די ערצטליכע אויסשטעלונגען מיט די העכסטע אויסצייכ- נונגען און גאלדענע מעדאלען אין באדען, בערלין, וויען, פאריז, לאנדאן און אין אנדערע שטעט. ד"ר לאוער האט בעקומען טויזענדער דאנק- זאגונגען פון אויסקורירטע. פרייז פון א האלב שאכטעלע 1,50 זל., א דא- פעלטע שאכטעל 2,50 זל.—פערקויף אין אפטייקען און סקלאד-אפטעקס.

1907 — 1932

25-יעהריגע טעטיגקייט איז מיין פאד
גיב איך אן איבערראשענדע נייעס!

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY
„POLONIA"
właśc.: GUTERMAN
Łódź, Sw. Jerzego 11.

צוליב'ן 25-יעהריגען יובילעאום פון מיין קונסט-ארבייט, גיב איך מיינע ג' קליענטען א גרויסע פרעמיע!
פון 1-טען יאנואר ביז'ן 1-טען פעברואר 1933 אלע טאג (בלויז זונטאג נישט) פון 11 פריה ביז 2 נאכמ. אין מיין פאטאגראפישען אטעליר פאר די בלויזע קאסטען פון דעם מאטעריאל, מינימאל מאכט אויס 60 גראשן-6 פאטאגראפיעס אין 6 פאזען, דריי קאלירען אויף זיידע-פאפיר, אויסגעפיהרט זעהר שעהן אין פערלויף פון איינציגע מינוטען, בלויז פאר די פאר קליינע גראשענס און צו יעדער אויפנאהמע בעקומט מען א שעהנעם טעאטער- קאסטיום — און צו דעם אלעם נאך א שעהן שפיגעלע מיט אנ- איינגענע פאטאגראפיע. בעמ.: דאס האט איהר נאר צייט בלויז 3 שעה אין טאג — אין איין מאנאט — פערשפעטיגט נישט און נוצט אויס די געלעגענהייט — פון 11 פריה ביז 2 נאכמ.
„POLONIA" מיט אכטונג
אינה.: גוטערמאן.
לאדז, יעזשענא 11. צגאמהר-טראמוואי נומ' 3.

חדר „תורה ודעת"

פלאץ וואלנאשטשי 6 (ניי-שטאט)
נייע תלמידים ווערען אנגענומען אין אלע מחלקות
ווי אויך אין גן-ילדים (פרעבעל-שולע)

לאנג-יעהריגער גערעכטס-סעקרעטאר

שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס (אפיעקאנסטווע). שנעלער אויס- קויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1933
ב. מאז פעטריקאווער 10

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפילים און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא- לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאססעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— באזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

פאר'ן אינהאלט אין טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז - 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ - 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער- טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר.	אין דער זייט 8 שפאלטען		
אין טעקסט—40	60—	4	
נאכ'ן טעקסט—12	18—	8	

אויבער דער שטאנד 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman